

TRANSILVANIA

An. LIII.

Martie 1922.

Nr. 3.

CUPRINSUL:

	Pagina
A. Bârseanu: «Albina» și «Asociațiunea»	187
.. Inceputurile «Albinei»	190
.. Evoluția ulterioară a «Albinei»	200
I. G.: Cântecul muierei leneșe	207
Ion Băilă: «Masa studenților»	208
.. Populare (poezii)	210
Ioan Georgescu: «Albina» și «Emke»	211
T. R.: Cântec de flăcău (poezie)	213
Elena Pop Hossu-Longin: Reflexiuni	214
Alegător: Electorale	218
.. Populare (poezii)	221
Vasile Stoica: România și rasele de sub stăpânirea ei (traducere)	222
Cronică	227
Cărți românești	229
Cărți străine	235
Dela «Asociațiune»	236
Bibliografie	239
Dela Loteria «Asociațiunii»: Lista câștigurilor	242
Anunțuri	246

Director: A. Bârseanu. ✎ Redactor-șef: I. Georgescu.
Redacția și Admin.: „Asociațiunea”, Sibiu, str. Șaguna 6.

Prețul 10 Lei.

Depozit general pentru vechiul regat, Basarabia și
Bucovina *Librăria Pavel Suru*, București, Calea Victoriei
85 unde se află de vânzare toate publicațiile «Asociațiunei».

70 APR 1971

Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român

Intemeiată la 1861.

Prezident de onoare: M. SA REGELE FERDINAND.

Prezident activ:

Andrieu Bârseanu,
membru al „Academiei Române”.

Vice-prezident:

Dr. Vasile Suceiu,
mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș.

Membrii comitetului central:

Ioan Agârbiceanu, publicist,
membru coresp. al «Acad.
Române».

Dr. Nicolae Bălan, mitropolitul
Rom. ort. din Transilvania.

Dr. Victor Bârlea, director de
liceu.

Dr. Ilie Beu, medic.

Dr. Iosif Blaga, dir. de liceu.

Ioan baron Boerlu, general în
pens.

Dr. Vasile Bologa, dir. de liceu.

Dr. Lucian Borcia, avocat.

Dr. Ioan Bunea, dir. de liceu.

Partenie Cosma, dir. de bancă.

Dr. Elie Dăianu, protopop.

Dr. Nic. Drăgan, prof. univers.

Octav. Goga, membru al «Acad.
Române».

Dr. Ioan Lupaș, prof. univ.,
membru al «Acad. Rom».

Iuliu Marțian, dir. de bancă.

Dr. George Moga, gen.-medic.

Ioan Moța, publicist.

Ioan F. Negruțiu, dir. șc. norm.

Dr. Zenovie Păclișanu, in-
spector general, membru co-
resp. al «Acad. Române».

Aurel Popescu, comerciant.

G. Poponea, cond. tip. arhid.

Dr. George Preda, medic.

Dr. Octavian Rusu, avocat.

Trandafir Scrobețlu, prof.

Dr. V. Stan, dir. de șc. norm.

Gavril Todica, contabil.

Nicolae Togan, protopop.

Ioan Vătășan, dir., «Albina».

Fondată la 1868.

„Revista Transilvania”

Fondată la 1863.

Director: **Andrieu Bârseanu.**

Redactor-șef: **Ioan Georgescu.**

Colaboratori:

**I. Agârbiceanu, A. P. Arbore, M. Baiulescu, A. Banciu, N. Ba-
nescu, I. A. Bassarabescu, I. Bănu, L. Blaga, G. B. Duică, V. Bo-
grea, Dr. L. Borcia, Dr. Al. Borza, Al. Busuioceanu, Al. Ciura, A.
Cotruș, Dr. E. Dăianu, Dr. N. Drăgan, R. Dragnea, V. Eftimiu,
V. Ghidionescu, Oct. Goga, I. Gorun, C. Hodoș, E. P. H. Lon-
gin, N. Iorga, Al. și I. I. Lăpedatu, V. Lazăr, Dr. F. Lupaș, A.
Lupeanu-Melin, I. Maniu, Colonel I. Manolescu, S. Dr. Mateiu,
S. Mehedinți, Dr. V. Meruțiu, C. Moisil, Tr. Moșolu, D. Nanu,
Dr. D. Negru, V. Păcală, T. V. Păcățianu, Dr. Z. Păclișanu,
V. Pârvanu, D. D. Patrașcanu, Dr. I. Paul, C. Pavelescu, H.
și N. P. Petrescu, E. Pitiș, A. Pop, Dr. I. P.-Voitești, Dr. P.
Poruțiu, Dr. G. Preda, Dr. O. Prie, Dr. S. Pușcariu, Dr. P.
Roșca, St. Roșianu, I. U. Soricu, V. Stancu, M. Ștefănescu,
V. Stroiescu, G. Todica, N. Togan, D. Tomescu, G. Vâlsan.**

A apărut:

CALENDARUL ASOCIAȚIUNII

:: pe anul 1922 ::

întocmit de dl Ioan Georgescu,
secretarul literar al „Asociațiunii“

Cu colaborarea domnilor:

I. Agârbiceanu, Artur Gorovei,
N. Iorga, Sabin Oprean, Volbură
Poiană, Aurelia Pop, Dr. G. Preda,
Romul Simu, I. U. Soricu, etc.

Calendarul împodobit cu 11 clișeie mai
cuprinde, afară de partea calendaristică, și
târgurile din Transilvania și vechiul regat,
precum și noul tarif poștal, telegrafic și tele-
fonic în vigoare dela 1 August 1920.

Prețul pentru abonați 2 Lei, pentru
:: :: neabonați 5 Lei. :: ::

(Abonați sunt cei ce trimit înainte abonamentul la „Biblio-
teca populară a Asociațiunii“ Sibiu, strada Șaguna Nr. 6.)

Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român

intemeiată la 1861 de marji mitropoliți:

Andrei Șaguna și Alexandru Sterca Șuluțiu, de Timot. Cipariu, George Barițiu, cavaler I. Pușcariu, Vas. Pop, Iacob Bologa ș. a. cu scopul de a înainta cultura poporului român prin inițiere de studii și scrutări și editare de publicațiuni literare, științifice și artistice; a înființat și va înființa și susține biblioteci populare, în fiecare comună, biblioteci regionale în fiecare centru de despărțământ și o bibliotecă mai mare centrală; a întemeiat și va întemeia și susține muzee regionale în centrele despărțământelor pe lângă un mare Muzeu central; a ridicat și va ridica și susține case naționale în toate comunele românești; a aranjat și va aranja expoziții etnografice, de agricultură, grădinarit, pomărit, de copii, industriale, artistice etc.; a ținut și va ține conferințe și prelegeri populare; a acordat și va acorda premii și burse; a înființat și va înființa bănci populare, cooperative etc.; a publicat și va publica revista «Transilvania», «Biblioteca populară», «Biblioteca tineretului» și alte cărți folositoare; a instruit și va instrui analfabeți. Activitatea «Asociațiunii» s'a extins asupra întregii Dacii superioare și e împărțită în despărțăminte, iar despărțămintele în agenturi. Taxele de membrii sunt următoarele:

Membru fondator al Casei Naționale	1000 Lei
Membru fondator al „Asociațiunii”	400 Lei
Membru pe viață	200 Lei
Membru activ (ordinar)	10 Lei
Membru ajutător	2 Lei

Revista „Transilvania”

—== fondată la 1868 ==—

apare lunar sub direcțiunea prezidentului și îngrijirea secretarului literar al «Asociațiunii», având colaborarea celor mai distinși reprezentanți ai literelor și științei românești. Publică: poezii, nuvele, schițe, romane, teatru, istorie, știință popularizată, studii, dări de seamă, notițe, cronici etc.

Condițiunile de abonament anual:

Pentru membrii „Asociațiunii”	50 Lei
Pentru nemembri	70 Lei

Redacțiunea și Administrațiunea revistei „Transilvania”, Sibiu,
Strada Șaguna Nr. 6.

TRANSILVANIA

Anul LIII.

Martie 1922.

Nr. 3.

„Albina“ și „Asociațiunea“.

În 14 Martie a. c. se împlinesc 50 de ani dela întemeierea celui mai vechiu și mai puternic institut de bani românesc de dincoace de munți.

O vieață de o jumătate de veac a unui institut financiar, va fi aplicat a zice cineva, este un frumos semn de trăinicie; succesele din ce în ce mai mari, ce le-a avut până acum și care suntem convinși că vor urma și în viitor, sunt un semn vădit de soliditatea acestei întreprinderi și de conducerea ei înțeleaptă, — cu toate acestea serbarea jubilară a acestui institut nu poate interesă decât un cerc restrâns de oameni, în deosebi pe acționarii și pe conducătorii și funcționarii lui actuali.

Și cu toate acestea jubileul de 50 ani al «Albinei» trebuie judecat din alt punct de vedere.

Serbarea din 14 Martie nu va atrage numai un cerc restrâns de oameni, legați prin interesele lor materiale de institutul jubilar, ci va fi întâmpinată cu bucurie de toți Românii cu înțelegere pentru binele obștesc din aceste părți ale României întregite.

«Albina» nu este numai cel mai vechiu institut financiar al nostru, ci este totodată modelul celor mai multe institute similare, care s'au înființat mai târziu, Mentorul lor în anii de probă, protectoarea lor în timpuri grele, toate împreună formând acea falangă puter-

nică economică-națională, care ni-a făcut servicii atât de prețioase în epoca grea a stăpânirii străine.

Nu milioanele pe care le-a știut realiză în cursul existenței sale de o jumătate de veac, sunt rezultatul cel mai de preț al activității «Albinei» și a celorlalte institute financiare surori, cât mai ales *efectele morale*, ce le-au avut asupra publicului nostru dela orașe și dela sate, deprinzându-ne cu spiritul de cruțare și de ordine, îndemnându-ne la colaborare frățească spre apărarea intereselor obștești și ferind poporul nostru de exploatare din partea străinilor și de sărăcire și robire economică.

Istoria semiseculară a băncilor noastre este un capitol însemnat în istoria trecutului sbuciumat al neamului nostru din aceste părți, și cine va scrie cu nepărtinire acest capitol, va avea să scoată în relief multe momente prețioase din viața poporului nostru. A fost o luptă tăcută, pe care au dus-o institutele noastre de credit și de economii, dar în cele mai multe cazuri a fost totodată o luptă conștientă, cu rezultate destul de apreciable.

Dar nu numai pe terenul material și-au câștigat merite incontestabile, în cursul activității lor, cele mai multe din institutele de bani românești dela noi, — și în prima linie cea mai veche din ele, «Albina», — ci ele au ținut seamă și de *înaintarea noastră culturală*, sprijinind diferitele instituțiuni menite spre luminarea poporului, cu deosebire când aceste instituțiuni aveau mai mare lipsă de sprijin.

Biserica, școala, societățile noastre culturale și de binefacere, toate s'au împărtășit în cursul timpului, în măsură mai mare sau mai mică, de ajutorul băncilor noastre.

În fruntea băncilor noastre, care și-au înțeles mai bine menirea lor culturală și care au căutat să o înde-

plinească statornic, după putință, trebuie să numărăm de bună seamă, plini de recunoștință, banca jubilară «*Albina*».

N'a fost instituție mai însemnată românească din ultima jumătate de veac, n'a fost întreprindere mai de seamă culturală sau de binefacere, care să nu se fi bucurat de sprijinul binevoitor al acestei bănci.

Masa studenților români din Sibiiu și din Brașov; Reuniunile femeilor române din aceste două centre; Reuniunile meseriașilor români și căminele de ucenici din Sibiiu, Brașov și Blaj; Reuniunea de muzică din Sibiiu; Societățile studenților universitari din Cluj, Budapesta și Viena; Fundațiunea ziarștilor români; diferitele internate, orfeline și alumnee etc. etc., toate au fost ajutate cu mână largă, cu deosebire în anii din urmă, de institutul jubilar, așa încât suma totală distribuită pentru scopuri culturale și de binefacere din partea «*Albinei*» până la încheierea anului 1920 trecea de *Lei 700,000*, crescând an de an și împlinind acum milionul.

Cu deosebire însă «*Asociația*» noastră culturală s'a bucurat tot timpul, de când funcționează institutul «*Albina*», de tot sprijinul și de toată bunăvoința acestui institut.

Sunt întreprinderi, ca d. e. clădirea Școlii civile de fete și internatul împreună cu această școală, Muzeul «*Asociațiunii*» etc., pe care nici nu le putea aduce la îndeplinire societatea noastră culturală, fără ajutorul statornic și devotat al băncii «*Albina*», sau, mai bine zis, fără înțelegerea și devotamentul conducătorilor ei pentru cauza cea mare a culturii românești.

Norocul «*Asociațiunii*» a fost, că în fruntea ei au stat de obicei tot bărbații cari au condus și destinele «*Albinei*»: un Al. Mocsonyi, un Iacob Bologna, un David baron Urs de Margine, I. Hania, Ios. St. Șuluțu, I. Po-

pescu etc., tot bărbați, cari, pe lângă înaintarea materială a poporului, nu perdeau din vedere nici ridicarea morală și progresele lui culturale.

Trebue să recunoaștem însă și o facem, cu toată inima, că meritul principal în ce privește ajutorarea însoțirii noastre culturale, îi revine mult meritatului fost director-executiv al «Albinei» timp de 30 ani (1886—1916), venerabilului domn *Parteniu Cosma*, astăzi în etate de 85 ani. Dânsul în tot timpul acesta, cât a stat în fruntea institutului jubilar, n'a încetat o singură clipită a se interesa din toată inima de soarta însoțirii noastre și a o sprijini în modul cel mai efectiv în toate întreprinderile ei culturale și naționale.

Astfel, cum am amintit mai sus, înființarea școalei civile de fete și susținerea internatului ei, la care și-au făcut educația atâtea femei alese ale neamului nostru, ar fi fost peste putință de îndeplinit fără ajutorul așa de prețios al băncii «Albina». La clădirea școalei de fete și la înzestrarea internatului ei s'a colectat prin «Albina» suma de peste 65,000 cor., iar pentru susținerea acestor instituțiuni banca jubilară a contribuit în cursul timpului cu peste 57,000 cor. și afară de aceea, în ultimii trei ani, cu 15,000 Lei.

Muzeul «Asociațiunii» a fost subvenționat din partea «Albinei» dela înființarea sa, regulat, cu o sumă destul de însemnată, și fără această subvențiune, cu toată modestia sa, nu ar fi putut ajunge la starea în care se află. De asemenea fondul «Gheorghe Bariț», menit pentru publicațiuni literare, a fost alimentat an de an cu sume destul de frumoase pentru împrejurările noastre din trecut.¹

¹ În anii din urmă s'a prevăzut din cvota pentru scopuri culturale și de binefacere a băncii «Albina», pe seama trebuințelor «Asociațiunii», regulat suma de 25,000 Lei.

Afară de aceea, de câteori a fost vorba de sprijinirea vre-unei întreprinderi inițiate de «Asociațiune» în trecut și de câteori se ivește vre-o lipsă de ordin material în prezent, refugiul nostru obicinuit a fost și este la institutul «Albina» și, trebuie să mărturisim, totdeauna am aflat la acest institut național de bani ascultare, înțelegere și sprijin.

De aceea acum, când vechea bancă românească se pregătește a serba jubileul său de o jumătate de veac, «Asociația» noastră culturală «îmbracă haină de nuntă», — ca să vorbim ca marele arhieru Andreiu Șaguna, — gata fiind a lua parte și ea la bucuria obștească. Ea mulțumește însoțirii jubilară din tot sufletul membrilor săi pentru tot binele ce i l-a făcut în trecut și roagă pe conducătorii ei să-i păstreze aceeași bunăvoință și pentru viitor.

Sibiiu, 24 Februarie 1922.

A. Bârseanu,
prezid. «Asociațiunii».

*Adună de prin lume, cum strânge miere albina,
Din zimbete căldura, din vii dureri lumina.
Dar de te faci albină, de hrană purtătoare,
La seama și la tine, ia seama și la floare,
Să nu aduci otravă în stup din ce-ai cules,
Căci moartea 'n flori frumoase s'ascunde mai ales.*

D. Nanu, Sentințe.

Când zic finanțe, zic nervii statului, cari dau bogăția publică și privată, puterea națiunilor și de atâtea ori fericirea neamului omenesc.

Nicolao Caragiano-Bartholomaeus,
Euchologii sive Ritualis Graecorum illustrati a R. P.
Jacobo Goar edit. II. Venetis 1730.

Începuturile „Albinei“.¹

Ideia înființării unui institut românesc de bani, s'a zămislit mai întâiu în creerul lui *Vlsarion Roman*, la anul 1869.

Cu un an mai înainte se înființase «I-a bancă transilvană în Brașov» cu capital de 300,000 fl.; tot atunci se puse temelie la înființarea băncii de asigurare «Transilvania» în Sibiiu.

La 1869 *V. Roman* fu angajat de directorul de pe atunci al «Transilvaniei», Adolf Worell, de inspector al societății, cu scop ca să facă propagandă printre Români, atât pentru subscrieri de acții, cât și pentru câștigarea de clientelă, carea să se asigure la bancă.

În calitate de inspector, *V. Roman* a cutrierat aproape toate centrele românești.

Din schimbul de idei, avut cu diferite persoane în aceste călătorii, cum și din experiența, ce și-a câștigat-o cu această ocaziune, văzând apoi Inlesnirea, cu care s'au înființat amândouă institutele amintite, cari în mare parte s'au realizat tot cu capitaluri românești, *V. Roman* și-a pus întrebarea:

«Oare nu s'ar putea înființa și între Români un institut curat românesc?»

«M'am convins de tristul adevăr, ce l-am cetit în «Gaz. Trans.» zice *V. Roman*,² că Românul de câteori s'a întovărășit cu alții, totdeauna a fost înșelat».

La întrebarea pusă, singur și-a dat răspunsul:

«Se pot înființa și la Români asemenea institute, îndată ce vor fi oameni, cari vor ști cum să apuce lucrul».

Convingerea aceasta nu i-a mai dat odihnă. Îl frământă ziua-noaptea.

Cu o stăruință de fier s'a pus deci pe studiu. A comparat statutele mai multor institute, a adoptat ce i-s'a părut bun, a adaus, ce i-s'a părut practic. Și dupăce a fost gata cu un proiect de statute l-a comunicat următorilor bărbați ilustri ai neamului:

¹ Reținem aceste date și informațiuni din *Monografia institutului de credit și economii «Albina» 1872—1897* de Petra-Petrescu. Sibiiu, editura «Albina» 1897.

² Vezi «Gaz. Trans.» Nr. 49 din 1871.

1. *Iacob Bologa*, consilier de curte în pensiune, bărbat, care prin cunoștințele sale ajunsese într'un post de stat din cele mai de frunte și de mare influență.

Visarion Roman.

2. *Timoteiu Cipariu*, fost profesor, director de liceu, pe atunci canonic mitropolitan în Blaj, părintele filologiei române și personalitatea culturală cea mai de seamă a timpului.

3. *Paul Dunca de M. Sajó*, consilier guvernial în pensiune în Sibiiu, iarăși bine cunoscut la Români.

4. *Ioan Hannia*, profesor, protopop și director seminarial în Sibiiu.

5. *Alexandru Mocioni*.

6. *Antonie Mocioni*.

Familia Mocioni se bucură de stimă generală la toți Românii din Transilvania și Ungaria. Lupta națională, deamă, ce se purtă pe atunci în «Albina», ziar întemeiat (1866) și susținut de această familie, ajutoarele nenumărate, ce cu o mână largă le împărția tinerilor români de pe la școlile înalte, erau tot atâtea titluri de stimă pentru ilustra familie.

7. *David Baron Urs* de Margine, colonel c. r. în pensiune, eroul român, distins pe câmpul de luptă, care pentru virtuțile sale militare eră cunoscut și stimat de toți Românii.

Aceștia erau stâlpii, pe cari aveă să se razime farul luminațor pentru emanciparea noastră economică.

Acești vrednici bărbați ai noștri aderând la ideia înființării unei bănci românești și modificând întrucâtva statutele le-au înaintat autorităților în drept spre aprobare. După numeroase intervenții ale Mocsonyieștilor la 26 Iunie 1871 sosind în fine aprobarea statutelor, membrii comitetului fondator, aflători în Sibiiu, se adună imediat într'o ședință.

Aceasta e prima ședință în care au început a se purtă procese verbale.

Până acum erau numai consfătuiri.

În ședința aceasta, ținută la 27 Iunie 1871, fiind prezenți membrii: *Ioan Hannia, Iacob Bologa, Paul Dunca și Visarion Roman,*

a) se ia spre îmbucurătoare știință comunicarea, că în urma ordinațiunei ministerului reg. ung. de agricultură, industrie și comerț, ddtto 20 Iunie 1871 Nr. 6727, împărțită comitetului fundator prin magistratul din Sibiiu, statutele instituțiunei de credit și economii «Albina» s'au aprobat de cătră înalt minister acum numit și s'au întărit de cătră Maiestatea Sa prin rescriptul ddtto Schönbrunn 14 Iunie 1871;

b) se decide a se exprimă în scris dd. *Antonie și Alexandru Mocioni* recunoștința și mulțumita acestui comitet pentru ostenelele și stăruințele Ilustritășilor lor în cauza aprobării statutelor;

c) până la constituirea definitivă a comitetului de administrație se primește următorul

Regulament provizoric

pentru lucrările comitetului fondator al institutului de credit și de economii „Albina“, pe timpul până la definitivă constituire a consiliului în sensul §. 35 din statute.

§. 1. Comitetul fondator al institutului de credit și de economii «Albina», constător din concesionarii numiți în §. 35 al statutelor, având a conduce afacerile institutului până la definitivă constituire a consiliului de administrațiune în sensul statutelor, se constituie de nou alegându-și un președinte și un vice-președinte.

§. 2. Vice-președintele suplinește pe președinte în toate.

§. 3. Comitetul decide în ședințe prin majoritatea celor de față.

Despre ședințele comitetului se poartă procese verbale.

§. 4. Membrii din afară ai comitetului, cari își vor exprima dorința, de a fi înștiințați despre ținerea ședințelor comitetului, se vor încunoștința după puțină totdeauna.

§. 5. Toate protocoalele de ședințe sunt a se comunica fără întârziere în copie cu acei membrii din afară ai comitetului, cari n'au luat parte la ședința respectivă.

§. 6. Propunerile în scris sosite dela membrii comitetului din afară sunt a se lua totdeauna în dezbateri și decideri la cea mai de aproape ședință.

§. 7. Când vre-un membru din afară în urma comunicării protocolului cu dânsul (§. 5), face oarecari obiecțiuni la vre-un conclud al comitetului, acel conclud dacă nu s'a executat încă, e a se reasuma în ședința viitoare și a se supune unei noue decisiuni.

§. 8. Comitetul alege din sinul său un cassier.

§. 9. Dacă în intervalul până la definitivă constituire a consiliului se va naște trebuința procurării unei casse Wertheimiane, o cheie a acesteia o va avea cassierul și a doua vice-președintele comitetului.

§. 10. Banii încuși la comitet pe seama institutului afară de sumele recerute pentru coperirea cheltuielilor curente și de organizare, se vor eloca în cassa de păstrare (săsească) până la constituirea consiliului.

§. 11. Pentru executarea concluzelor comitetului și pentru facerea tuturor pregătirilor în privința organizării definitive a institutului se institue o direcțiune interimală, spre care scop comitetul numește un director interimal.

§. 12. Directorul interimal raportează asupra tuturor obiectelor în ședințele comitetului, are vot consultativ în aceleași și subscrie împreună cu președintele (respectiv vice-președintele) protocoalele de ședință și toate expedițiunile comitetului.

§. 13. În cazuri de absentare, ori altă împedecare, prezidiul comitetului, dispune în privința substituiri directorului interimal.

În virtutea acestui Regulament se alege cu unanimitate de președinte al comitetului fondator Dr. *Alexandru Mocioni*, vice-președinte *Paul Dunca*, cassier *Ioan Hannia*, director interimal *Visarion Roman*, căruia i se promite că la timpul său, i se va încuviința o remunerație cuviincioasă.

În urma înțelegerii luate cu președintele *Alexandru Mocioni*, adunarea constituantă se stabilește pe ziua de 14 Martie, în care comitetul își face raportul asupra activității sale, și în care se redactează următorul proces verbal:

Protocolul

Adunării generale constituante a „Institutului de credit și economii „Albina” ținută în 14 Martie 1872 la Sibiu în sala Asociațiunii transilvane în urma publicațiunei prin ziare a comitetului fondator și invitațiunei adresate în particular către toți acționarii dtto 22 Februarie 1872 Nr. 305.

I.

Președintele comitetului fondator, dl Dr. *Alexandru Mocioni*, la orele 10¹/₂, înainte de amezi, ocupând scaunul prezidial, salută pe membrii de față prin o cuvântare, în carea tot odată arată în detail problema și însemnătatea institutului «Albina» pe terenul economic.

II.

Se dă cetire listei acționarilor prezenți, cari sunt:

Reprezintă și pe acționarii:

1. Dl Dr. Alex. Mocioni cu 10 voturi	}	G. Mocioni, Bis. Lugoș, I. Cosgaria.
2. „ Antoniu Mocioni „ 8 „		T. Pap, A. Frâncu, G. Secula.
3. „ Vincențiu Babeș „ 10 „	}	I. Mustețiu, L. Mustețiu, S. Borlea, M. Buneiu.
4. „ Eugeniu Mocioni „ 5 „		Ioan Moțiu, Gruia Liuba.
5. „ Elia Macelariu „ 3 „		
6. „ Aureliu Maniu „ 10 „		S. și B. Haica, Dr. Ios. Miescu.
7. „ Paul Dunca „ 3 „		
8. „ Ioan Popa „ 1 „		
9. „ Ioan Hannia „ 3 „		
10. „ Const. Papfalvi „ 10 „	}	Metr. Vancea, T. Cipariu, Dr. V. Mihályi.
11. „ Const. Radulescu „ 10 „		V. Popovici, I. Badescu, L. Ispiru, M. Popoviciu.
12. „ Beniamin Fülep „ 5 „	}	I. Moldovan, I. Marculeț, A. Micu.
13. „ Mihaiu Tipografu „ 5 „		B. Rațiu, D. Turcu, Ioan Chirilă.
14. „ Ioan Popescu „ 3 „		
15. „ Georgiu Filip „ 5 „		B. Popovici, I. Gerendi, P. Pop.
16. „ Teodor Colbasi „ 2 „		
17. „ Nicolau Cuteanu „ 1 „		
18. „ Basiliu Petri „ 3 „		F. Koos, Iuliu Bărdosi.
19. „ Petru Grama „ 5 „	}	Dr. Ioan Rațiu, A. Neagoe, G. Muntean.
20. „ Dr. Avram Tincu „ 10 „		I. Pap, L. Papu, V. Albu, T. Miclea, G. Banciu, Petru Nedelkovits.
21. „ Ioan Crețiu „ 2 „		
22. „ Iacob Bologa „ 6 „	}	George Nedelkovits, G. Serbu, S. Balomiri.
23. „ Nicolau Vestemean „ 1 „		
24. „ Simion Popoviciu „ 1 „		
25. „ Visarion Roman „ 10 „	}	S. Albu, M. Banciu, R. Tunariu, G. Babi.
26. „ Demetriu Aaron „ 1 „		
27. „ Baron David Ursu „ 3 „		
28. „ Ioan Paniliu „ 1 „		
29. „ Gligor Mateiu „ 5 „		Georgiu Mateiu, Lazar Ciceiu.
30. „ Mihail Stoica „ 3 „		Dr. Florian, Nicolau Nartea.
31. „ Stan Banciu „ 4 „		St. Vulcu, I. Resoiu, D. Popa.
32. „ Alexandru Steflea „ 3 „		Stan Herția, Dumitru V. Popa.
33. „ Ioan Peligrad „ 2 „		Stan Vulcu.
34. „ Ioan Bradu „ 4 „		
35. „ Iacob Ciucian „ 1 „		

36. Dl Ioan Droc	cu 2 voturi
37. „ Vasilie Droc	„ 1 „
38. „ Anton Bechniț	„ 2 „
39. „ Ioan Russu	„ 1 „
40. „ Const. Stezariu	„ 1 „
41. „ Augustin Senor	„ 3 „
42. „ Petru Bădilă	„ 3 „

Suma 172 voturi.

Președintele prin urmare constată, că s'a corespuns §. 54 din statute și deci declară adunarea generală constituantă capabilă de a aduce concluze valide și o declară de deschisă.

De notar al ședinței pentru purtarea protocolului se alege membrul Ioan Popescu.

III.

Președintele numără obiectele puse la ordinea zilei prin programa publicată la 22 Faur a. c. sub Nr. 305.

În urmarea acesteia se dă cetire raportului comitetului fondator, din care se vede, că:

A. s'au subscris cu totul 3242 acțiuni;

B. s'au achitat:

a) după 3003 acțiuni cu 30% cu . . .	fl.	90,090.—
b) „ 239 „ „ 10% „ . . .	„	2,390.—
c) „ 63 „ peste 30% „ . . .	„	3,032.—
d) ca contribuire de spese după 2680 acțiuni à 1 fl.	„	2,680.—
e) interese după capitale elocate . . .	„	652.50

Cu totul așa dară fl. 98,844.50

C. spesele de fond. fac până azi fl. 5,854.50

D. pentru reducerea acțiunilor

la Nrul prescris s'au stornat:

a) rata I. de 10% după 239 acțiuni cu	„	2,390.—
b) rata I. și II. cu 30% după 3 acțiuni	„	90.—
c) competența de spese după 18 acțiuni	„	18.— fl. 8,352.50

Prin urmare starea efectivă a

cassei cu ziua de azi e de fl. 90,492.—

Prin urmare se constată că s'a corespuns pe deplin cerinței §. 7 din statute.

Acest raport se ia spre știință și adunarea trimite din sinul ei o comisie constătătoare din d-nii Constantin Papfalvi, Constantin Radulescu, Dr. Tincu, August Senor și Stan Banciu pentru scontrarea casei.

IV.

Se dă cetire decretului înaltului minister regesc unguresc de agricultură, industrie și comerțiu dto 20 Iunie 1871 Nr. 6727,

Edificiul „Albinei“.

prin care se aproabă cu unele modificări statutele institutului.

La propunerea făcută:

Statutele se primesc ca cetite și se primesc de adunare întru tot cuprinsul lor en bloc.

V.

Se procedă la întregirea consiliului de administrațiune în sensul §-ului 35 din statute prin alegerea alor 5 membri pe lângă cei 7 fondatori.

Alegerea se face prin votare cu ședule.

Președintele suspendă ședința pe câte-va minute, ca membrii adunării să se poată consulta asupra celor candidați. După redeschiderea ședinței se procedă la votare, provocându-se prin apel nominal fiecare membru a-și pune votul său în urnă.

Ca scrutători se numesc d-nii Dr. Aureliu Maniu și Ioan Popa. În urmă se numără ședulele în fața adunării și se găsesc 42, adică corăspunzător cu numărul membrilor adunării.

Maioritatea absolută din voturi 172, e 87 voturi.

Urna se predă apoi cu toate voturile comisiunii de scrutare și ședința se suspendă pe $\frac{1}{2}$ oră pentru facerea scrutiniului.

Redeschizându-se ședința se constată următorul rezultat, și adică au întrunit majoritatea voturilor:

DI Gligor Mateiu	cu 161 voturi
„ Ilie Macelariu	„ 154 „
„ Mitropolit Dr. I. Vancea	„ 120 „
„ Dr. Aureliu Maniu	„ 112 „
„ Ioan Popescu	„ 98 „
„ Ioan Roman	„ 68 „
„ Dr. Iosif Hodoșiu	„ 53 „
„ Sigismund Borlea	„ 47 „
„ Constantin Papfalvi	„ 28 „
„ Vincențiu Babeș	„ 10 „
„ Dr. Basiliu Szabó	„ 9 „

Deci se proclamă ca membrii ai consiliului de administrațiune în sensul §. 35 din statute lângă cei numiți acolo domnii Gligor Mateiu, Ilie Macelariu, Mitropolitul Dr. Ioan Vancea, Dr. Aurel Maniu și Ioan Popescu.

VII.

Se dă cetire raportului comisiunii constituite conform punctului III. al acestui protocol pentru scontrarea cassei prin raportorul ei D. Radulescu, prin care se constată, că comisiunea de scontrare a aflat cassa în deplină ordine, întru toate conform cifrelor din raportul comitetului, cuprinse sub punctul III. al acestui protocol și cu privire la banii gata, cassa s'a găsit conform ex-

tractului din jurnalul de cassă legalizat prin notarul public și anume suma de 90,492 fl.

Adunarea generală luând la cunoștință acest raport, dă descărcare comitetului fondator de responsabilitatea sa cu privire la afacerile de până acum.

Extractul din jurnalul de cassă al comitetului legalizat prin notarul public se alătură la acest protocol sub *D.*

VII.

Președintele provoacă adunarea generală a se declară în privința emisiunii a doua de acțiuni.

La propunerea dlui Maniu

Adunarea declară, că nu află de motivată lipsa de o nouă emitere de acțiuni acum.

VIII.

La propunerea făcută se înseamnă la protocol unii domni acționari veniți mai târziu în adunare și adevă dl Dr. Vasilie Szabó cu 3 voturi, Ieronim Albini cu 1 vot și Ioan Bădilă cu 3 voturi.

Spre știință.

IX.

Pentru verificarea protocolului acestei ședințe se aleg d-nii Ioan Russu, Constantin Stezariu și Vasilie Petri.

Spre știință.

X.

Terminate fiind afacerile acestei adunări generale, președintele mulțumește membrilor pentru concursul ce l'au dat și declară ședința închisă.

Cu acestea protocolul se încheie și subscie.

Datul ca mai sus.

Președintele:

Alexandru Mocsonyi m. p.

I. Popescu m. p.

Scrutătorii:

I. Popa m. p.

Dr. A. Maniu m. p.

S'a cetit și verificat. — Sibiiu, în 20 Martie 1872.

Comisiunea verificătoare:

Ioan Russu m. p.

Const. Stezariu m. p.

Basiliu Petri m. p.

Evoluția ulterioară a „Albinei“.

După ce s'a creat baza institutului, cu toate precauțiunile necesare, deosebitele afaceri s'au dezvoltat de sine, așa că institutul a putut progresa din an în an. Se înțelege însă că, în decursul timpului, schimbându-se împrejurările, au trebuit a se lua măsuri nouă, a se introduce întocmiri nouă, cari toate, fiind folosite cu înțelepciune, au adus institutul la starea, în care este astăzi.

Cu deosebire dela 1886 încoace remarcăm un progres tot mai îmbucurător, atât în sporirea surselor institutului, cât și în dezvoltarea lui, în măsurile de precauțiune, în organizarea institutului, cu un cuvânt, în toate direcțiunile, deoarece la această dată conducerea băncii trece în mâinile destoinice ale dlui *Partenie Cosma*.

Aruncați de pe terenele vieții publice de stat prin o fatală voință a împrejurărilor, Parteniu Cosma este unul dintre puținii, care înțelege, că de aci înainte puterile noastre trebuiesc folosite, toate, pe terenele lucrative de interes cultural și economic. Tocmai de aceea, retras și el cu un an înainte de pe terenul vieții politice, dându-și seamă de importanța misiunii sale, își concentrează toate puterile și toată activitatea sa în jurul institutului, ce ajunsese a conduce, pentruca timp de un pătrar de veac, în împrejurări adeseori extrem de grele, mărirea și consolidarea «Albinei» și cu ea împreună dezvoltarea vieții economice și culturale a poporului nostru să-i fie problema principală a vieții sale. Și perseveranța rară, cu care Parteniu Cosma a urmărit această mare și grea problemă, a produs rezultate în fața cărora cugetarea obiectivă și reală trebuie să se simtă cuprinsă de sentimentul unei sincere recunoștințe. Căci mulțămită cunoștințelor adânci, experiențelor bogate, caracterului integru, autorității bine stabilite, dar mai pe sus de toate tactului, voinței și străduinței fără seamăn a directorului său executiv, «Albina» a devenit, pe deoparte o instituțiune financiară dintre cele mai mari, mai puternice și mai consolidate din întreaga țară, iar pe de altă parte s'a ridicat la importanța celui mai hotărîtor factor în viața economică și financiară a poporului român din Dacia superioară.

În aceste două direcții «Albina» a străbătut, în decursul jumătății de veac, de care vorbim, o prea frumoasă cale, la capul căreia se cuvine să ne oprim astăzi, când se împlinesc 50 de ani dela înființarea ei și să aruncăm o privire asupra tre-

Parteniu Cosma.

cutului, să vedem cari sunt actele și faptele, cari au ridicat «Albina» la mărimea, puterea și consolidarea ei de astăzi și cari i-au asigurat totodată și rolul cel mai important în viața economică și financiară a poporului nostru.

Cercetând obiectiv și nepreocupat dezvoltarea și consolidarea financiară a «Albinei», ne vom convinge fără greutate, că această dezvoltare și consolidare n'a urmat de sine și nici n'a fost rezultatul vre-unor împrejurări deosebit de favorabile. Curentul de fondare de bănci la Români, pe care «Albina» în decursul celor dintâi 12 ani ai existenței sale nu l-a cunoscut, când Parteniu Cosma a ajuns în fruntea ei, își luase deja începutul și sub presiunea unor împrejurări, adeseori demne de considerat, se continuă în o formă, care n'a mai putut fi țărmurită nici în zilele noastre. Dezvoltarea și consolidarea «Albinei» este, aproape exclusiv, rezultatul unei constante și chibzuite politici financiare, care a culminat: în augmentarea continuă și proporțională capitalurilor străine, a averii proprii a institutului, în regularea emisiunii de scrisuri fonciare cu scop de a înlesni creditul agricol și de a asigura mobilitatea altor institute similare, în procurarea tot mai intensivă și mai succesă a capitalurilor de afaceri sigure și ieftine, în urcarea rar obișnuită a rezervei de efecte publice și prin aceasta în asigurarea perfecte mobilități a institutului, în reducerea până la limita cea mai extremă a dobânzilor de capitaluri active, adecă în reducerea venitului brut și, în fine, în susținerea pe cât a fost cu putință a profitului curat la o sumă corăspunzătoare cu interesele mari ale institutului și ale acționarilor săi.

În cadrele acestei politici financiare, *capitalul social*, care la 1885 eră de K 600,000, s'a urcat, prin șapte emisiuni nouă, toate absolut succese, *la 25 milioane Lei*, un capital pe care, abstrăgând dela băncile din capitala țării, abia dacă îl mai au 8—10 institute din patria noastră. Alătura de capitalul social s'au urcat însă în măsură considerabilă și *fondurile de rezervă*, aceste capitaluri libere de dividendă, cari au contribuit mai mult, ca orișice la consolidarea financiară a «Albinei». Și poate e bine să se știe, că pe când la 1885 fondurile de rezervă abia reprezentau suma de K 125,000, pe atunci, astăzi se urcă *la peste 8 milioane Lei*, un progres pe care în mod just îl vor putea pricepe mai bine aceia, cari știu, că față de capitalul social, care în prezent deși este de opt ori așa de mare ca acum 50 de ani, rezervele reprezintă totuș o creștere considerabilă și că aceste frumoase rezerve s'au adunat exclusiv din agonișeala și truda institutului, dat fiind, că toate emisiunile de acții

s'au făcut pentru acționari cu nominalul. Foarte mult a contribuit apoi la consolidarea și întărirea «Albinei» *regularea emisiunii de scrisuri fonciare*, care și-a luat începutul la 1887 prin sistarea emisiunii titlurilor de 6% și înlocuirea lor cu altele de 5%, o transacțiune cutezată pentru vremurile de atunci, dar care în decurs de cinci ani de zile a fost complet terminată. Opt ani în urmă, după o muncă grea și după delăturarea a o mulțime de prejudeții și aversiuni dintre cele mai nejuste, *scrisurile fonciare ale «Albinei» sunt admise prin guvernul fărăi pentru cauziuni publice*, iar doi ani mai târziu «Banca Austro-Ungară» *dă un semn de deosebită încredere față de institutul emitent și le admite și ea spre lombardare*. Acțiunile și scrisurile ei fonciare erau cotate la bursa din Budapesta și Viena. Paralel cu acest mare succes «Albina» mai face un pas întru consolidarea sa și începe emisiunea titlurilor de $4\frac{1}{2}\%$. Cu aceste «Albina» se pune în rândul celor dintâi institute, ce se ocupă cu astfel de afaceri și scrisurile fonciare ale ei au devenit astăzi cel mai practic și mai ușor mijloc pentru procurarea capitalurilor cu termene lungi. Dar pe lângă succesul obținut la regularea emisiunii de scrisuri fonciare, desigur că recordul cel mai mare, ce l-a ajuns «Albina» în decursul acestor 50 de ani, se arată în *procurarea capitalurilor de afaceri prin Depozite, Credite de Cont-curent* ș. a. în o măsură, care de bună seamă a întrecut și cele mai optimiste așteptări. Prin munca intensivă și soliditatea dovedită la toate ocaziunile și prin marea încredere publică ce și-a câștigat, «Albina» a ajuns ca și astăzi, când pe lângă ea, în Dacia superioară mai lucrează aproape 300 de bănci, să administreze *Depozite spre fructificare* de peste 200 milioane Lei și în chipul acesta să mențină aceeași proporție, ce era și înainte de aceasta cu 50 de ani, când, așa zicând, «Albina» era singura bancă, cătră care se îndreptă întreaga agoniseală a poporului român. Pe lângă depozite însă, dovada cea mai eclatantă a pasului gigantic făcut de «Albina» în cursul acestei jumătăți de veac sunt: *creditele de reescont, de cont-curent* ș. a. cari dacă la 1885 erau de abia K 300,000, astăzi sub acest titlu *îi stau la dispoziția «Albinei» la 16 milioane Lei*, dintre cari peste jumătate sunt puse deja în circulațiune spre folosul întinsei sale clientele. Aceste credite, neobicinuit de mari pentru împrejurările noastre, sunt garantate prin o *rezervă de efecte publice*,

care ar putea fi spre decor chiar și institutelor cu mult mai mari și mai angajate decât «Albina». Desigur că cu multă abnegațiune a putut fi adunată această rezervă, care la 1885 eră de abia 5% a activelor, iar astăzi, fără efectele fondului de pensiune, se urcă la aproape 28 milioane Lei.

Fără îndoială că pe lângă aceste momente cardinale, cari au contribuit la consolidarea și dezvoltarea financiară a «Albinei», mai sunt și altele, cari însă cu greu se pot cuprinde în cadrele unui articol ocazional. Ele rămân să fie relevate prin cel ce va scrie epoca acestor 50 de ani din trecutul «Albinei».

În cele precedente am arătat actele și faptele, cari au ridicat «Albina» la puterea și consolidarea ei de astăzi. Orice comentare a acestora e de prisos, căci ele înseși alcătuiesc succesele și progresele, de cari vorbim. Credem însă, că nu va fi nimeni, care să nu recunoască că aceste progrese și succese au putut fi ajunse numai pe lângă multă trudă și oboseală, din care directorii executivi, încunjuțați de o gardă bine pregătită și devotată de funcționari, și-au luat cu prisosință partea lor. Timpul uită multe și generația de astăzi puțin își va fi mai aducând aminte de «Albina» de acum 50 de ani. Ne-am deprins cu «Albina» mare și puternică de azi. Multe piedeci însă, multe greutăți, ba adeseori și multe prigoniri au trebuit învinse până ce s'a ajuns la starea de acum. În fața tuturor acestora conducătorii ei și în special Parteniu Cosma a știut să fie totdeauna la înălțimea chemării sale, reprezentând, conducând și apărând «Albina», cu tăria omului neclintit în credința scopului său suprem: mărirea și consolidarea celui dintâi institut financiar al nostru.

Bogată în rezultatele sale financiare, «Albina» a săvârșit și pe terenul vieții economice și culturale a poporului nostru o activitate deamănă de recunoștința tuturor oamenilor de bine.

Pe terenul economic și financiar privit din punct de vedere general românesc, momentul cel mai caracteristic pentru «Albina» este, că în decursul celor 50 de ani trecuți nu numai și-a menținut, ci și-a afirmat din ce în ce tot mai mult *rolul de conducător și patron* al întregii vieți economice a poporului nostru. E un fapt acesta, care denotă mai bine, ca ori și ce,

istețimea cu care a fost condusă «Albina». Căci pe când la 1885 rolul său de conducător avea să și-l mențină abia față de trei bănci românești înființate și alte trei în înființare, și și acestea mici și neînsemnate, în decursul unei jumătăți de veac, ce ne preocupă, numărul acestor bănci a crescut la aproape 300, iar unele dintre ele au trecut mult peste granițele importanței lor locale, devenind bănci capitale în adevăratul înțeles al cuvântului. Și cu toate acestea «Albina» nu numai, că a rămas cea dintâi, dar abia credem să existe câteva dintre ele, pe care direct sau indirect să nu le fi ajutat. Cu mână largă și-a împărțit ajutorul său, devenind izvor de frunte și o bază puternică a acelei rețele de bănci românești, care formează astăzi structura vieții noastre economice și financiare.

Prin ajutorul dat la fondarea băncilor române și mai târziu prin alimentarea lor cu capitaluri de afaceri, «Albina» și-a eluat un titlu de recunoștință din partea întregului popor românesc. «Prin acordarea acestui credit — se zicea odinioară despre «Albina» în raportul general al unei fruntașe bănci românești — operațiunile noastre au luat un deosebit avânt, fiind puși în poziție a acorda împrumuturi mai multe și a replăti la moment și depuneri mai însemnate, ceea ce a influențat în cel mai îmbucurător și binefăcător mod asupra dezvoltării operațiunilor institutului nostru. Va fi deci o datorință prea plăcută a noastră — continuă acelaș raport — să cultivăm și mai departe relațiunile noastre cu institutul «Albina» și va fi un titlu de onoare a ne arăta și în viitor demni de onorifica încredere pusă de numitul institut dela început în viitorul institutului nostru». Cuvinte pline de recunoștință aceste, pe cari le-ar putea repeta multe, foarte multe din băncile noastre.

Recunoscătoare vor trebui să fie mai departe băncile românești «Albinei» și pentru deosebita înlesnire, ce le-a făcut prin *escontarea pretensiunilor lor hipotecare* cu capitaluri rambursabile în termene lungi. Aceasta au a o mulțumiri exclusiv conducătorilor «Albinei», cari au înțeles binefacerea la timp și au aplicat-o în condițiunile cele mai potrivite. Prin ea, băncilor românești li-s'a dat putința a-și mobiliza pretensiunile lor de durată lungă și a satisface uneia dintre cele mai urgente probleme impuse prin complexitatea, la care au ajuns azi afacerile moderne de bancă.

Dar mai mult decât ori și ce, vrednică de admirat este acțiunea întreprinsă de «Albina» prin inițiativa și stăruința conducătorilor ei întru *consolidarea și dezvoltarea comună a băncilor române*. Accesibili pentru toate ideile moderne, dar bune, pe cari le-a apreciat în primul moment și le-a îmbrățișat cu inimă caldă, directorul «Albinei» Parteniu Cosma, secondat de fostul său secretar Dr. Cornel Diaconovich, convoacă în Iunie 1898 prima conferință a directorilor băncilor române, în care se face începutul — deocamdată pe baze morale — *primei asociațiuni de bănci din întreaga țară*. În cadrele acestei asociațiuni din care mai târziu s'a dezvoltat însoțirea institutelor noastre financiare «*Solidaritatea*», s'a plănuit și s'a pus la cale idei și reforme salutare pentru binele și înaintarea băncilor române. Nu le vom înșiră aci pe toate. Ajunge să spunem, că între toate acestea, aceea care va rămâne pentru toate timpurile un titlu de recunoștință față de acela, care a realizat ideea asociațiunii băncilor noastre, este *introducerea controlului extern și obligator*, o reformă mult reclamată de întreaga lume cultă, dar care până azi numai la noi, la Români și la disciplinatul popor al Sașilor din Ardeal s'a putut realiza. Reforma introdusă la noi a fost mult apreciată și prezentată ca un titlu de onoare pentru băncile noastre din partea presei și cercurilor de specialitate din țară și străinătate. Increderea față de institutele noastre a crescut prin aceasta în mod considerabil.

*

Iată o palidă icoană a activității de o jumătate de veac a «Albinei» și cu ea împreună a dezvoltării vieții economice a poporului român din Dacia superioară. Simțim bine, că nu e completă. Suntem siguri însă, că și așa cum am putut-o prezenta noi, întregită de gândurile curate ale celor ce o cunosc mai deaproape, și însoțită de sentimentele de recunoștință ale unui neam întreg, activitatea «Albinei» e menită să facă epocă în anele evoluțiunii noastre economice din ultimele decenii, timp în care mâna ei de ajutor, s'a arătat pretutindenea și în locul cel dintâiu.

Pusă prin muncă și străduință rară și prin un plan bine chibzuit pe baze puternice și largi, «Albina» cu ramificațiunile ei întinse din zilele noastre, are și de aci înainte o frumoasă și mare misiune de îndeplinit. Prin mulțimea filialelor și agen-

turilor sale și prin sprijinul larg, ce-l dă băncilor românești de pretutindenea, ea va trebui să rămână cel dintâi și cel mai fecund izvor de bunăstare și înaintare pentru întreg cuprinsul locuit de noi Români de dincoace de Carpați.

Pe platforma ridicată de «Albina», se va clădi sigur și durabil, opera cea mare a viitorului. În fruntea acesteia, tot omul de bine trebuie să dorească, ca pe «Albina» să o vedem încă multă vreme la post, pe care și l-a ridicat cu grea trudă și cu rară abnegațiune. Ori, aceasta trebuie să o dorim astăzi mai mult ca ori și când, căci vremurile de încercare, prin care trecem și complexitatea problemelor mari ce ne așteaptă reclamă necondiționat autoritatea, experiența îndelungată și energia acestui institut financiar. În această dorință a noastră, suntem siguri, că ne întâlnim cu glasul întregului nostru neam, cu care împreună li aducem la sfârșitul unei jumătăți de veac de activitate rodnică și spornică, omagiile și mulțumitele noastre profunde.

* * *

Cântecul muierei leneșe.

— Tu muiere, tu muiere, Las'o dracului ședere ! Că cânepa ta-i întreagă Și tu zaci în pat beteagă!	Mercurea capul mă doare ; Joia-i târg de dobitoace ; Iar Vinerea nu se toarce ; Sâmbăta-i de primenire ; Dumineca-i de iubire.
— Mă bărbate, fii cuminte, Ia cânepa și mi-o vinde. Și mi-o vinde mai cu preț, Că eu Lunia nu lucrez ; Marția-i zi de serbătoare ;	— Mă bărbate, mă bărbate, Ia gârbaciul și mă bate, Și mă bate și mă moaie Și fă din mine găzdoaie.

Auzit în comuna Săcădate, județul Sibiiu de : I. G.

Sentimentele trebuiesc subordonate rațiunii, altfel domnește în noi anarhia.

*

Mulțămită rațiunii și puterii morale cu care ne-a înzestrat natura, putem îndurâ cu răbdare și demnitate loviturile soartei și a semenilor noștri.

„Masa studenților“.

Intre multele opere de caritate, ce le-a săvârșit institutul de credit și economii «Albina» din Sibiu, cea mai importantă, atât sub raport material cât și moral, a fost înființarea «Mesei studenților». Importanța materială a acestei fapte se poate ușor aprecia dacă socotim ce înseamnă a da an de an la cincizeci de elevi masa la ameză în condițiunile cele mai bune și în mod de tot gratuit. Prin aceasta nu s'au ușurat numai traiul unor tineri și cheltuelile unor părinți, ci s'a făcut multora dintre cei ce au beneficiat de acest favor posibilă cercetarea studiilor de liceu și continuarea lor. Fără această masă mulți nu ar fi avut putința să-și facă studiile și să fie astăzi în situații frumoase de oameni intelectuali.

Suh raport moral «Masa studenților» dela «Albina» a avut un merit în două direcțiuni. Întâi a făcut posibilă apropierea între elevii români dela liceul de stat maghiar și dela cel luteran săsesc, cari până atunci trăiau de tot izolați unul de altul, făcându-și educația sub influența a doua civilizațiuni diametral opuse una alteia. Nefiind liceu românesc, creșterea tineretului liceal din Sibiu se făcea sub influența unei mentalități străine de aspirațiunile neamului nostru. Prin concentrarea la «Masa studenților» a celor mai buni elevi dela cele două licee străine, s'a dat tineretului o educație națională, care a fost iscusit împreunată și cu o educație socială. Partea aceasta formează al doilea merit neprețuit al acestei instituțiuni.

«Masa studenților» a luat ființă la începutul anului școlar 1895/1896. Inaugurarea ei s'a făcut cu deosebită solemnitate prin fericitul președinte al consiliului «Albinei» *Nicolae Hanea*, fost director al seminarului «Andreian», care într'o cuvântare emoționantă a arătat rostul cantinei școlare și a scos în relief meritele bărbaților, cari au condus până atunci institutul «Albina», ridicându-l la rangul celui mai valoros institut de credit și economii. A mai vorbit directorul executiv al «Albinei» domnul *Partenie Cosma* și după aceea s'a servit cea dintâi masă. La inaugurare au participat membrii consiliului și mai multe doamne și domnișoare din reuniunea femeilor române. La masă au fost primiți chiar dela început cincizeci de elevi. În tot decursul

anului dintâi serviciul la masă s'a făcut de către doamnele și domnișoarele din societatea sibiiană, astfel că o doamnă supraveghea pregătirea mâncărilor, iar câte patru domnișoare aduceau pe masă castroanele cu supă și farfuriile cu friptură. Doamna *Maria Cosma*, soția dlui director *P. Cosma*, dimpreună cu fiicele dlor, dșoarele *Minerva* și *Hortensia*, erau în fiecare zi la masă, supraveghind nu numai bucătăria ci și purtarea elevilor, cărora le dădeau instrucțiuni de bună conduită la masă. Doamna *Maria Cosma* eră foarte severă și băieții aveau un respect extraordinar față de dânsa. O clipire din ochi eră de-ajuns ca să te pună la rezon. Cu toate acestea toți o iubeau și o venerau ca pe o adevărată mamă.

În privința socială băieții lăsau mult de dorit. Pentru aceea doamna *Maria Cosma* a aranjat peste iarnă și o școală de dans, la care au putut participa și elevii dela liceie, cari nu erau primiți la masa studenților. Școala de dans s'a ținut în douăsprezece Sâmbete consecutive în localul unde pe atunci eră casina română, iar azi e banca de asigurare «România». Despre această școală de dans s'ar putea scrie un capitol separat, căci ea a fost foarte interesantă.

În seara ajunului de Crăciun s'a făcut și un pom de Crăciun foarte frumos, iar corul format din elevii dela masă a cântat mai multe colinde. Cât mă privește pe mine pot mărturisii acum, după un sfert de veac, că seara aceea a fost pentru mine cea mai frumoasă seară de Crăciun. Tocmai după un sfert de veac mi-a fost dat să re trăiesc aceleași emoții în seara ajunului de Crăciun din anul 1920, când ne-am reconstituit în vechiul cor cei câțiva prietini, cari ne aflam atunci în Sibiu, și ducându-ne la familia venerabilului domn *Partenie Cosma*, am colindat după vechiul obicei românesc. În seara aceea am adus și în numele confrăților, cari s'au perândat la «Masa studenților», un mic prinos familiei, care atât de mult a obosit pentru noi. Prinosul a' fost bine primit, căci venea tocmai într'un timp când «oamenii noi» se lăfăiau în situații și onoruri nemeritate, sfidând și ignorând intenționat pe puținii oameni, cari au muncit desinteresat o vieață întreagă pentru ca acum să fie dați uitării.

Acum, când se împlinesc 50 de ani dela înființarea institutului «*Albina*» și mai bine de un sfert de veac dela exi-

stența «Mesei studenților» cred că ar fi nu numai un act de recunoștință ci și o datorie morală, ca toți aceia, cari au beneficiat pe vremuri de «Masa studenților»; să-și aducă aminte, că sunt atâția băieți buni cari din lipsa de mijloace sunt nevoiți a abandonă școala. Și aducându-și aminte să contribuie și ei acum cu obolul lor, din care să se poată ajuta câțiva băieți la continuarea studiilor lor. Procedând în felul acesta toți foștii bursieri de toate categoriile ușor s'ar putea adăugă zală lângă zală, din care s'ar formă cu timpul un puternic lanț de oameni cu carte și educație cetățenească.

București, 28 Februarie 1922.

Ion Băilă.

Populare.

*Floriceică albăstrea,
Mândră, mândruleana mea,
După fața ta de doamnă
Lumea 'ntreagă se întoarnd;
Râsu-ți lumea veseleşte,
Plânsu-ți lumea amăreşte,
Și de dragul dumnilale
Știe chiar și sfântul soare:
Că la tine când priveşte
Stă și numai asfințește.
Sfântul soare dacă-i soare,
Și tot după tine moare;
Dară eu, fecior sărac,
Cum să nu mor de-al tău drag?
Hei, dragoste, dragoste,
Tu uști, mândra pajiște;
Tu mi-o uști, tu mi-o 'nverzești,
Și iar lumea 'nveselești!*

*Cântă cucu 'n par de vie
Și-acolo este-o chilie
Cu mușcată și tămâie.
Dragu meu acolo scrie.
Și când scrie, mă mângăe;*

*Când citește, mă topește,
Cu cerul mă potrivește;
Cu luna, cu stelele,
Cu dragi rândunelele;
Cu luna, cu soarele,
Cu dragi căprioarele.*

*Bine-i stă la ceriu cu lună
Ca și mândrei cu cunună;
Bine-i stă la ceriu cu stele
Ca și mândrei cu mărgele.
Buzele ca rujile,
Poalele ca florile;
Fața ei ca hârtia
De poți scrie pe dânsa!*

*Pe de-o lature de sat
Merge-un păun retezat,
Dar nu-i pđun retezat,
Ci-i bădița fermecat.
Și cine l-a fermecat?
Mândrulița lui din sat
Cu trei maci din trei grădini,
Cu apă din trei fântâni.*

„Albina“ și „Emke“.

Ce sens va mai fi având și alăturarea aceasta dintre cea mai veche bancă românească din Ardeal și cea mai puternică societate culturală ungurească ce a existat cândva?!

Are.

Cărturarii noștri ardeleni își vor aduce aminte cu siguranță, cum s'a întemeiat la 1885 «*Emke*», cu numele ei întreg «*Erdély-részi magyar közművelődési egyesület*», pentru înfăptuirea imposibilului: crearea unității naționale maghiare, dela marginea extremă a secuimei până la maghiarimea dintre Dunăre și Tisa, prin desființarea elementelor băștinașe în părțile intermediare, și în rândul întâiu a elementului românesc.

Pentru acest scop nebun «*Emke*» a stors milioane dela statul și societatea maghiară, care mai bine a pierit decât să se despartă de gândul său hipnotic: maghiarizarea cu orice preț și în orice condițiuni.

Pentru acest scop a înființat «*Emke*» zeci de azile de copii, sute de școli, biblioteci și societăți muzicale cu mii de volume, a încurajat în chip și fel industria și comerțul maghiar, oprimând pe ale celorlalte neamuri etc.

Cea dintăiu școală a întemeiat-o în punctul cel mai primejdut, pentru ei, al Ardealului, *la Blaj*, unde cei câțiva Ungurași se romanizaseră atât de mult, încât nici nepoții popei reformat de acolo nu mai știau ungurește. (Vezi «*Az Emke IX. jelentése*» (1893) pag. XXXIV). Și fiindcă școala amenință să rămână goală și dascălul să propovăduiască în pustiu, «*Emke*» a intervenit la ministrul de comunicații Baross Gábor să acorde transport gratuit pe căile ferate tuturor copiilor de macagii, acari și cantonieri de pe cele două linii ale Târnavelor până la Teiuș pentru a împopula această școală. Mai târziu măsurile dela Blaj s'au întins, la intervenția aceleiași societăți șovine, pe toată întinderea căilor ferate ardelenene, dela Brașov până la Oradea-mare. Toate școlile *Emke* și școlile M. A. V. (C. F. Maghiare) erau astfel pepiniere de maghiarizare. Lucrul se poate dovedi din statistice și din anuarele societății «*Emke*».

«*Emke*» a lucrat însă și pe teren economic.

Pentru a încuraja institutele financiare maghiare împotriva băncuțelor românești din Ardeal care, sprijinite mai ales de

«*Albina*», se înmulțiau ca ciupercile, precum spunea un anuar «*Emke*», această societate depunea sume însemnate (zeci de mii!) din enormele ei capitaluri pentru a putea face împrumuturi mai ieftine decât cele românești.

Și când instinctul firesc și solidaritatea de rasă ne îndemnă să sprijinim, cu toate acestea, băncuțele noastre românești și în rândul întâiu pe regina lor «*Albina*», în capul celor dela «*Emke*» s'a zămislit ideia diabolică de a creia o nouă bancă ungurească, sub denumirea «*Altruista Bank*» pentru salvarea, cum ziceau ei, a proprietății de pământ maghiar în Ardeal, în sensul ca conții scăpătați și înglodați în datorii să-și poată plăti ușor, cu ajutorul acestei bănci, datoriile, iar Românii să fie pur și simplu înlăturați dela orice cumpărări de terenuri, case etc. În 1913, anul lichidării conflictului balcanic cu triumful României în pacea dela București, președintele societății «*Emke*» *Béldi Akos gróf* și secretarul ei general *Sándor József* au fost însărcinați să pregătească statutele noului institut financiar «altruist». Precum ne spun acești domni în anuarul societății pe 1913, ei aveau nevoie de peste o sută de milioane pentru acțiunea disperată ce voiau s'o întreprindă.

Banca altruistă maghiară abia s'a mai înființat, fiindcă s'a deslănțuit în anul următor (1914) vijelia cea mare a războiului mondial, care a răsturnat șubreda alcătuire politică a dualismului austro-ungar. Într'un moment de nebunie războinică ministerul de interne din Budapesta a prohibit printr'un ordin circulația imobilelor. Atunci părea că a sunat ceasul din urmă al viitorului proprietății românești din Ardeal și în urmare și a factorului de căpetenie în dezvoltarea acestei proprietăți, a institutului «*Albina*». A dat Dumnezeu însă și n'a fost pe voia dușmanilor.

Am crezut că e o datoria a noastră să reamintim aceste lucruri de o parte pentru orientarea acelei părți din presa noastră care cu o uimitoare inconștiență vorbește astăzi despre aprobarea statutelor societății «*Emke*» și despre reluarea activității sale dezastruoase din trecut, iar de altă parte să ne înșeninăm un moment, amintindu-ne de zilele turburi și de grele încercări ale trecutului. Dacă amintirea zilelor fericite de odinioară în clipe de necaz și mâhnire e adevărată nefericire, trebuie să fie adevărat și inversul acestei aserțiuni: amintirea

zilelor de supărare și întristare în momente de fericire trebuie să producă o satisfacție vie, un sentiment deosebit de înălțător al biruinței piedecelor întâmpinate.

Oricum «*Albina*» poate fi mândră de munca ei și de dușmanii ce și i-a câștigat. Hula lor înseamnă binecuvântarea noastră, iar cuvintele lor de ocară și de dispreț trebuie să ne stoarcă astăzi toată lauda și admirația noastră.

Ion Georgescu.

Cântec de flăcău.

<i>Nu știi luna-i luminoasă</i>	<i>Ori puica nu-mi dă răspuns.</i>
<i>Ori e puica mea frumoasă.</i>	<i>Cine are dor pe vale,</i>
<i>Nu știi luna 'n ceruri trece</i>	<i>Știe luna când răsare</i>
<i>Ori puica la apă rece.</i>	<i>Și noaptea câtu-i de mare.</i>
<i>Nu știi luna s'a ivit</i>	<i>Cine are dor pe luncă</i>
<i>Ori puicuța mi-a zâmbit.</i>	<i>Știe luna când se culcă</i>
<i>Nu știi luna s'a ascuns</i>	<i>Și noaptea câtu-i de lungă.</i>

T. R.

Cu cât vei arăta mai multă modestie față de calitățile cu cari ești înzestrat, cu atât aduci mai mare omagiu naturei, căreia i-le datorezi, iar considerația semenilor tăi va crește.

Omul trebuie să înțeleagă că nu e decât o imperceptibilă moleculă al acestui imens complex al naturei și că e înzestrat cu rațiune, pentru a contribui la progresul intelectual și perfecționarea morală a omenirii. De ce dar atâta egoism, orgoliu și vanitate, sentimente atât de contrarii chemării noastre?

Vieața se poate compara cu o scenă. Autorii suntem noi oamenii, îmbrăcați în diferitele roluri ce îndeplinim în vieață. Dacă în relațiunile noastre sociale ne-am imaginat că suntem în culise, desbrăcați în vestmintele în cari ne jucăm rolul în vieață și cari influențează atât de vătămător asupra mentalității noastre, câtă armonie n'ar domni în omenire!

REFLEXIUNI

de Elena Pop Hossu-Longin.

A admirat o lume întreagă, în decursul războiului, activitatea multilaterală a femeilor, din tot cuprinsul Europei. S'a adevărit în toial învălmășelii generale, ca un factor prețios, pe toate terenele vieții publice, a statelor beligerante, a căror fii luptau pe toate fronturile continentului.

Rămânând țările pustii de puterea creatoare a bărbaților, au sărit femeile în brazdă, să salveze prin munca lor golul rămas în lipsa bărbaților.

Fiecare după talanții săi, aveă nobila ambiție, de-a salvă situația extrem de grea în care ajunseră țările Europei, în urma celui mai cumplit războiu pomenit cândva de istorie.

Și oțelite în sufletul lor, în ciasurile cele mai grele și cumplite, curajul lor nu s'a stins niciodată, din contră, cu cât situația eră mai grea, cu atât parcă creștea nobila lor ambiție, de a fi folositoare societății omenești. Și prin urmare țărilor, căror aparțineau.

Adevărate legende eroice, scriau gazetele tuturor popoarelor, despre activitatea femeilor în decursul războiului.

Au la activul lor femeile contemporane glorioase pagini, în cartă magna a istoriei, despre felul, cum au priceput să aducă patriei lor toate sacrificiile, tot avântul sufletului în vremurile de urgie, ce se deslănțui-se asupra bieteii omeniri.

Dacă luptele, ce decurgeau pe uscat și pe ape, erau crunte și îngrozitoare, erau și fronturile susținute de femei de-o greutate așa cumplită, încât numai prin extremă energie și altruism fără seamăn, au putut fi susținute.

Rămase țările fără brațele muncitoare a bărbaților, trebuia agonisită hrana și celor duși, și celor rămași, precum îmbrăcăminteă tuturor.

Când erau duși toți, până și copii nevrăstnici la încăierarea titanică, a căzut sarcina tuturor grijilor și muncii grele asupra femeilor.

Și s'au arătat toate într'un elan admirabil, și de un efort ce nime nu îndrăsnise să presupue despre ele.

S'au produs adevărate minuni prin activitatea femeilor tuturor ginților.

Nu a pătruns foametea și goliciunea în țări, cu toată consumația insuțită, și cu toate distrugerile inimice a magaziiilor de hrană și îmbrăcăminte.

Nu, căci Dumnezeu răsplăteà cu belșug munca mamelor, soțiilor și fecioarelor, cari zi și noapte, erau la postul datoriei, și lucrau neîncetat pentru iubiții lor îndepărtați, și pentru copii rămași la vetrele pustii.

N'a pătruns în țări, nici molimele îngrozitoare, tovarășe nedespărțite ale răsboaielor, căci serviciul sanitar avea sub conducerea medicilor samaritencele cele mai devotate a lui Cristos, cari îngrijeau salubritatea spitalelor, și opuneau jertfirea lor de sine la ravagiile epidemiilor înfricoșate.

A trebuit tot atâta curaj, și în fața morții care rânjea prin ospicii, ca și pe câmpul de luptă, și ostenelele «Crucii roșii», aduceau abnegațiunea cea mai desăvârșită în sufletul lor, pentru a putea mântui vieți și a localiza primejdia molipsirilor.

Că au căzut sute și mii dintre ele jertfă, în decursul activității lor evanghelice, nu le-a înspăimântat, au rămas statornice și neclintite la postul datoriei.

Și așa, am putea înșirul la infinit, tot ce-a prestat femeile în vremurile de grea urgie, fără să putem epuiza activitatea lor vrednică de admirația și închinarea posterității.

* * *

Omenirea sbuciumată în decurs de patru ani în spasmele tuturor suferințelor, ce numai imaginea din iadul lui Dante le poate egală, a ajuns în sfârșit la încetarea măcelului european.

N'au mai bubuit tunurile ziua noaptea, n'au mai operat aeroplanele prin văzduh, n'au mai sămănat moarte submarinele în adâncul mărilor.

Tot ce tehnica și plăsmuirea omenească a inventat distrugător și nimicitor, a amuțit în fața magică a păcii.

A rămas însă în zarea întinsă un pustiu, ce nici un penel oricât de genial, nu va putea redă niciodată.

Țările cari au fost terenele luptelor în acești patru ani, au lipsă de decenii îndelungate, până se vor reface și consolida.

Și oare omenirea mult încercată, și abia eșită de sub blestemul apăsător al răsboiului, ce ținută ia în fața marelui probleme de refacere...

Se părea, și toți optimiștii prognostizau: că omenirea va eși ca după un proces purificător din cataclismul suferințelor sale.

Se susțineă, că durerea nobilitează sufletul omenesc și-l înalță spre perfecțiunea creatorului său.

În loc de aceasta ce vedem?

Un bălaur hidos, cu șapte capete, se ridică din infernul întunecos, și se vără printre oameni, spre a le învenina sufletele cu virusul urei, trufiei și a zavistiei.

Bărbații, cari în toiul luptelor grozave erau frați de cruce, camarazi devotați, astăzi în frământările zilnice a luptelor politice, par a deveni fiare sălbatice gata de-a se sfâșia unul pe altul.

Nu e mângâiere pentru noi, că nouile așezări sociale, urmări ale războiului au răscolit toate patimile din lumea întreagă, și că ni se înfățișează drept pildă, mirajul mării agitate după o furtună atmosferică.

Noi Românii am eșit din războiu prin mila lui Dumnezeu și vitejia soldaților noștri mai bine dintre popoarele beligerante.

Doamne! Ce minune sfântă, vrednică de vecinica noastră adorare, s'a realizat prin uniunea noastră a tuturor.

Am gândit cu toții, că această icoană simbolică, a aspirațiilor noastre seculare, va fi privită de toți fiii României întregite ca sacro-sanctă, în fața căreia se vor pleca toți genunchii spre a rosti cu evlavie numele patriei slăvite, și că se vor strînge toate energiile, toată puterea de muncă rodnică, toate talentele, spre a vindeca rănile dureroase acestei mame dulce, care ne-a rescumpărat cu jertfa sfântă alor 800,000 vieți tinere din cătușile sclăviei milenare.

Aquila română, apărută în vârful Carpaților, a fost cel mai mareș eveniment istoric pentru noi, dela descălecarea lui Traian încoace!

Ridicarea vulturului roman pe crestele munților falnici, eră împărtașenie sfântă, care ni-o trimiteă Dumnezeu, spre vecinica împreunare a fraților despărțiți, prin urgia atâtor secole amare.

Să stăm pe loc și să ne dăm seamă, că oare, vrednici suntem astăzi, de logodna divină, care ne-a hărăzit-o îndurarea lui Dumnezeu!...

Sufletul nostru românesc a strălucit în toiul luptelor grozave în toată frumuseța sa.

Bărbați și femei deopotrivă erau la culmea datorinței și devotamentului patriotic.

Dragostea dintre noi, eră cimentul miraculos care unea toate inimile și sufletele noastre.

Comune ne erau durerile, comune bucuriile.

Și acum ce facem? Încătrău mergem?

Vieța noastră publică românească te umple de jale și măhnire, văzând cum bărbații nostri risipesc timpul prețios cu certuri urâte și sfășieri în diferite tabere.

Nu țin înaintea ochilor, că acum e timpul când trebuie fondată patria scumpă prin muncă rodnică și înțelepciune, precum s'a fondat prin sabie și foc?...

Un neam, numai atunci poate fi trainic și mare dacă e viteaz și înțelept.

Oricare, dacă lipsește din aceste două însușiri cardinale, deschide larg porțile cetății sale tuturor invaziunilor inimice.

Și vai! Mulți vrăjmași are mândra noastră cetate!

Dar voi femei române unde sunteți?

Unde sunt eroinele legendare, a tuturor virtuților frumoase și nobile, din timpul războiului?...

Săriți iar în mijlocul primejdiei, și salvați încă odată patria scumpă, de vițiile cari îi rod la temelie.

Îmbrăcați iar haina surorilor de caritate, și îmblânziți prin vraja cuvintelor voastre blânde și înțelepte, pasiunile bărbaților voștri.

Aduceți-vă aminte de străbuna voastră Veturia, care a eșit la porțile Romei, în fruntea patriotelor romane, ca să îmblânzească furia fiului său Coriolan, care stătea orbit de patimă în fruntea oastelor streine, gata să infigă spada ucigătoare în inima capitalei imperiului roman.

Faceți propaganda cea mai sfântă, de-a readuce pe bărbații voștri bravi, în decursul luptelor, și deschilbrați acum pe un moment sufletește, în serviciul patriei ca cetățeni harnici, luminați și reclăditori ai celui mai binecuvântat Stat din răsăritul Europei.

Introduceți iar în casele voastre moravurile simple, patriarhale din nainte vremuri, lăpădați luxul ruinător de familii și popoare și fiți mame și soții vrednice de-a crește eroi și cetățeni nobili pentru România Mare!

România Mare! Fie, pentru noi toți, altarul sfânt, pe al cărui jertfelnic să aducem floarea darurilor sufletelor noastre, spre a o face într'adevăr mare și fericită.

ELECTORALE.

— Crâmpelul din toiul alegerilor. —

Încetând de a mai izbîi doba, pîrgarul satului strigă dela baierile inimei: «Tot omul să audă: azi, după amiază, la două vine candidatul de deputat în sat. Mic și mare e poftit să-l asculte la primărie!»

După amiază, la ceasul numit, nimeni. Par'c'ar fi mort în-treg satul. Oamenii au știricit mai întăiu, cine vine. Când au aflat, au rămas toți acasă.

Pe fostul deputat care rămase mirat că lumea nu vrea să-l mai cunoască, îl lămurește astfel pîrgarul:

— De, domnule, ne-ai făgăduit pod peste râu și n'ai făcut; acum nu mai fac nici oamenii.

* * *

În alt loc, neprinzând oamenii de veste cine este până la sfârșit, când îl văd tot pe vechiul deputat care i-a mințit, un glas din mulțime îi spune înainte de ce și-ar începe el discursul politic:

— Lasă-ne în pace, domnule! Ne-ai mințit odată. Acum nu ne mai minți și a doua oară. D-Ta ți-ai cumpărat casă în București și automobil să te plimbi, dar nouă nu ne-ai făcut rost de-un drept de târg.

— Da. Mi-am cumpărat casă și automobil, răspunde candidatul, dar D-Ta care mă agrăești n'ai fost să vezi la bancă datoria ce o am pentru ele.

— Ei și-acum vrei să te alegem din nou, să-ți plătim tot noi și datoria; nu se poate — strigă alt glas din mulțime. Destul Ți-a fost. Pleacă băiete.

Șoferul n'a mai așteptat nici n'a mai dat alt semnal de plecare, ci s'a strecurat neobservat din sat, cași cum nici n'ar fi intrat.

* * *

Un profesor naiv și doctrinar care trăia și în timpul alegerilor cu gândul la cărțile lui, văzând că autoritățile și Sașii îl cunosc toți, — eră candidat într'un cerc cu însemnate minorități

săsești — agrăindu-l tot «Herr Professor!» exclamă plin de uimire:

— Ce popor cult Sașii aceștia! Trebuie că-mi cunosc cursurile mele și au cetit cărțile mele, de îmi arată atâta dragoste și considerațiune.

Întrebând apoi pe unul:

— De unde mă cunoști D-ta?

— Te-am văzut de vre-o câteva ori în crâjma fratelui meu dela oraș! fu răspunsul Sasului.

* * *

Într'un sat doi preoți, de-aceiaș lege, vorbesc mulțimei adunate. Unul pentru, celalalt contra stăpânirii. Cel cu stăpânirea făgăduște marea cu sarea, că-i dă mâna. Știind de nevoia sătenilor de a avea mai multă pădure și pășune comună, îndeamnă pe săteni: «Oameni buni, nu mai așteptați nici o lege și nici o hotărîre. Intrați în pădurea și pășunea de care aveți nevoie și Vă luați cât vă trebuie. Dacă vă întreabă cineva, cu a cui putere? Spuneți: Cu puterea mea, a omului stăpânirii!»

Celalalt, din opoziție, luând pe urmă și el cuvântul, grăi respicat:

— Oameni buni, eu n'am nimic; deci nu vă pot făgădui nimic. Dacă aș avea ceva al meu, v'aș da cu drag. Dar din al altuia nu poți da. Nu este lege pe lume care să poată încuviința așa ceva. E altceva însă a încercă să înestulezi nevoia cuiva. Acesta mi se pare că e cazul Dumneavoastră. Când va veni rândul înfăptuirii reformei agrare, adică a legii pământului eu, dacă mă veți învrednici să fiu alesul D-V., voi căuta să îndrum cu cuvântul meu legea și pe înfăptuitorii ei așa, încât să fiți deplin mulțumiți și D-V. Iată ce pot face eu. Nimic mai mult.

Chibzuindu-se oamenii după cuvântarea unuia și a celuilalt, se aleg patru bătrâni cari, adresându-se în numele satului, îi spun acestuia din urmă:

— Domnule, te poți duce liniștit. Dela noi ai toate voturile.

* * *

Și fiindcă suntem în toiul făgăduielilor, e bine să se știe, că unul a făgăduit muierilor bumbac, fetelor giulgiu, copiilor

zahăr, bărbașilor talpă, babelor lână, bătrânilor vin, iar țiganilor tăbac. Românii cred și nu prea ce făgăduiește candidatul. Țiganii însă mai ageamii le iau toate de bani buni. Întâlnind unul pe dl deputat câteva zile după alegere în târg, îl oprește în mijlocul târgului, întrebându-l: «Șărut mâna conașule, da când ne vine tăbacul?» — «Acum e pe tren!» fu răspunsul.

Dacă au văzut ceva ceilalți din făgăduelile date la alegere, au văzut și Țiganii.

* * *

Ba altul făgăduiește oamenilor, că le mută tribunalul în târgușorul lor, ca să nu mai trebuiască să alerge cale de poște întregi până la locul cu sorocul.

— Ba, pe dracul făcû mânios un bătrân din mulțime. Tribunalul și închisorile cu cât mai departe, cu atât mai bine.

* * *

— Rezultatul alegerilor? întreabă cineva.

— Nu se știe! lămurește un țaran.

— Vom vedeà, ce va aduce târgul! adaogă al treilea. Cunoașteți vorba celuia care singur a plecat în munte la cloți și la bușteni cu calul, pe când toți ceilalți erau cu boii, când l-au întrebat: «Bine, bre, cum se face că toți sunt cu boii, tu singur cu calul? Nu te temi, că te vei schilăvi cu el cu tot?» el răspunse: «Nu! Vom vedeà, ce va aduce târgul!» Așa și cu alegerile acestea — încheie vorba sfătos țaranul.

* * *

Tocma pe tocma. Auzind un țaran șugubeș că, la alegerile acestea din urmă, un partid din 101 candidați a scos de-abia 2 la urnă, iar altul din tot atâția a scos 99, a spus: Sunt tocma pe tocma, ca Țiganii cu Românii.

Cunoașteți pășania lor.

Odată s'au luat la ceartă Țiganii cu Românii. Dar ceartă la toartă, nu glumă. Din ceartă au ajuns la bătaie. Aceștia dau, aceia nu se lasă, că doar și ei au tot două mâni și două picioare, cași dușmanii.

După o părujală scurtă, dar sdravănă, 99 Țigani rămân culcați la pământ, între cari și 2 Români, iar cei doi Țigani, cari mai rămăseseră în picioare, o luară la sănătoasa.

Fugind și găfăind de să le iasă ochii, cei doi Țigani se întâlnesc cu niște Sași cari văzându-i așa de înspăimântați, îi opresc pe loc, să le spună, de ce fug. Ei răspund:

— Am fost la bătaie cu Români!

— Ei și cari ați învins?

— Tocma pe tocma! fu răspunsul Țiganilor. Noi am fost 101 de toți și într'o tabără și în cealaltă. Dela noi au căzut 99, dela Români au rămas 99.

De atunci a rămas de pomină vorba Țiganului: «Tocma pe tocma» care vedem că se potrivește uneori și la alegerile corpurilor legiuitoare.

Alegător.

Populare.

*Dare-ar Dumnezeu o ploaie,
Să se facă tot șiroaie,
Să crească vâlcelele,
Să se spele relele;
Dare-ar Dumnezeu un vânt,
Să rămâe pe pământ
Numai verde pajiște,
Numai dulce dragoste.*

*Cine'n lume a văzut
Lucru ne mai auzit:
A trăi ș'a nu muri,
A fi viu ș'a nu iubi,
A iubi ș'a nu dori!*

*Cine n'a iubit sub soare
Nu ști dorul unde 'nfloare,
Nu ști jalea ce ajunge,
Nici durerea cum străpunge.*

*In pădurea Clujului
Cântă puiul cucului
Ș'asă cântă de frumos
De cade frunza pe jos,*

*Ș'asă cântă de cu jale
De cade trunza pe cale,
Ș'asă cântă de cu drag
De cade frunza din fag,
Și eu cât l-am auzit
De loc m'am îndrăgostit.*

*Dulci-s, Doamne, dragostele
Cînd le cîntă pasărilor;
Dulce-i dragostea și bună
Dacă și'n codri răsună.*

*Bine-i stă la cer cu lună,
Ca și mîndrei cu cunună;
Bine-l stă la cer cu stele,
Ca și mîndrei cu mărgele.*

*Ceru-l mare, stele-s multe,
Și mai mari și mai mărunte,
Dar ca luna
Nu-i nici una,
Ca luna de luminoasă
Și ca mândra de frumoasă.*

România și rasele de sub stăpânirea ei

de Sir Harry Brittain, K. B. E., LL. D.,
membru al parlamentului Britanic.

Cu puține zile înainte de ultima vacanță a parlamentului mi-a sosit o invitație să fac o vizită în România-Mare, o țară cu care eram mai puțin familiar decât cu cele mai multe celelalte țări europene.

Întâiul meu gând a fost să-mi procur câteva cărți despre țara aceasta și despre locuitorii ei, ca să mă informez despre subiectul vizitei mele încă înainte de-a pleca din Engiltera. După mai multe cercetări descoperii însă, că editorii britanici n'au publicat aproape nimic (în special nimic exact și recent) despre această națiune care e cheia Europei Răsăritene. Și astfel, fără multă literatură, cu mintea nepreocupată luai drumul spre această țară frumoasă și aproape necunoscută.

Am fost oaspele guvernului român timp de câteva săptămâni, în care interval mi s'au făcut toate ușurințele ca să pot vedea cât de mult din acea țară.

Ca un rezultat al războiului România și-a dublat teritoriul și a reunit în sinul ei toate provinciile cari în decursul veacurilor i-au fost răpite și cari sunt populate de vlăstarele rasei sale. Nu este astăzi în Europa o altă țară mai înzestrată de natură cu bogății de prima ordine.

În aceste provincii reanexate, deși pretutindeni majoritatea populației e românească, firește există și o minoritate alogenă, care e mai puțin mulțumită cu schimbarea stăpânirii decât e populația de origine română. Astfel, ca și celelalte națiuni cari sunt în aceeași situație, România încă își are dificultățile sale cu «minoritățile».

S'a scris mult despre această chestiune în timpul din urmă, în special referitor la teritoriul Transilvaniei, această splendidă și bogată provincie scoasă de sub dominațiunea ungară. Subiectul firește e foarte complicat și ca să-ți poți exprima o opinie completă și temeinică despre diferitele lui laturi, ar trebui să stai vreme mai îndelungată în acel teritor și să cunoști pe deplin limbile ce se vorbesc acolo. Un vizitator accidental deci nu va putea redă decât câteva impresii mai puternice pe cari le primește în decursul călătoriei sale grăbite.

Și în legătură cu acest lucru să-mi fie permis să spun că, deși eram oaspe al guvernului român, am ținut să informez pe ceice cu atâta bunăvoință mă învitaseră, că doresc să anchetez problemele de felul acesta întru cât îmi va fi cu putință, din toate punctele de vedere și să stau de vorbă atât cu elemente cari se opun guvernului cât și cu cele cari îl susțin, și trebuie să declar lămurit că mi s'au făcut toate ușurințele pentru a-mi împlini această dorință.

În ce privește acuzațiile recente aduse în contra tratamentului, căruia guvernul român ar fi supus minoritățile din teritoriile plasate sub flamura lui de către tratatul dela Trianon, unele dintre ele sunt făcute fără îndoială în deplină sinceritate, iar altele, ca în toate cazurile similare, sunt ridicate din motive ascunse.

Referitor la situația generală trebuie să mărturisesc deschis și în deplină sinceritate, că am fost mult impresionat de viziunea de larg liberalism de care pare călăuzită politica celor responsabili pentru bunăstarea cetățenilor statului, fie că aceștia sunt din vechiul Regat, fie că sunt din teritoriile alipite, și sunt ferm convins că, întrucât atârnă de ele, autoritățile au toate intențiile posibile de a se purta liberal și corect față de toți cei cuprinși între hotarele țării, de oricare rasă ar fi ei.

Caracterul român e extraordinar de bine dispus. Nu sunt pripiți (poate ar fi mai bine pentru dânșii dacă s'ar putea grăbi o leacă), și nimeni n'ar putea afirma că administrația lor e perfectă în toate colțurile țării. Nu trebuie să se uite însă că țara și-a dublat teritoriul și că în ținuturile anexate de curând a fost impracticabil să se rețină în slujbe un mare număr de funcționari civili cari fuseseră crescuți în mecanismul altui stat, — aceasta în orice caz întrucât privea pe funcționarii în posturi de conducere; dar putem menționa aici că majoritatea personalului inferior dela căile ferate transilvănene precum și funcționăria dela poșta etc., cari lucraseră și sub vechiul regim, au fost reținuți în slujbe de ocărmuirea românească. Fiecare Englez știe ce multă vreme ne-a trebuit în Anglita până ne-am clădit o administrație eficace. România e o țară care nu are în urma ei tradițiile de organizare ale Mării Britanii, și în decursul selecțiunii diferiților funcționari administrativi în scurtul răstimp de după războiu fără îndoială au ajuns în funcții și câțiva oa-

meni cari s'au dovedit neapți de a-și îndeplini datoria. Vorbind omenește, aceasta trebuiă să se întâmple, și după umila mea părere guvernul român face toate sforțările de îndreptare când se descoper greșeli în această privință.

Nu vreau să spun nimic aspru despre Unguri, din țara cărora am multe amintiri frumoase; ne putem îndeajuns închipui ce profund simte această rassă mândră perderea diferitelor ei posesiuni bogate, cari acum au ajuns proprietatea altor țări. Pe de altă parte însă și cel mai înfocat susținător al Ungurilor trebuie să mărturisească acum că înainte de războiu Ungurii au făcut mult ca să suprime elementul românesc, care incidental formă majoritatea populației din Transilvania. Precum se știe colonizarea maghiară a avut loc numai în orașe, populația rurală fiind în covârșitoarea sa majoritate românească.

Nu numai au închis școlile românești, ci Românii au fost chiar trimiși la pușcărie pentru crima de a fi vorbit limba lor maternă. Astăzi în Transilvania copiilor maghiari li se dă instrucție în limba maghiară în școli maghiare, cari sunt susținute de însuși statul român. Aș vrea să știu câte școli nema-ghiare sunt susținute de stat în Ungaria actuală!

România a fost învinovățită că persecută bisericile neortodoxe din Transilvania, dar întrucât am fost în stare să mă conving eu însumi, în țară e o deplină libertate a cultului, care merge chiar așa departe încât permite cântarea imnului maghiar în biserici. În realitate România, în ce privește toleranța sa religioasă, pare a fi mers mai departe decât oricare dintre vecinii săi. De exemplu, când alte două țări din vecinătate au luat în primire teritorul ce li se decernuse prin tratatul de pace, amândouă au cerut și au obținut dela Roma înlăturarea episcopilor unguri și germani din acele ținuturi. România a făcut tocmai contrarul și cu o liberalitate exemplară a permis episcopilor unguri și germani să-și rețină scaunele. Aceasta însă n'a împedecat pe propagandiștii unguri de a răspândi astă primăvară știrea despre condamnarea la moarte și executarea episcopului din Timișoara, care în realitate, în acele zile tocmai își inspectă liniștit dieceza. Din nenorocire la această purtare generoasă episcopii amintiți n'au răspuns în acelaș fel. Multă vreme dânșii au refuzat să facă jurământul de credință către regele României, și pe când unul luă parte la manifestații ire-

dentiste în Budapesta, îndreptate în contra României, celalalt luă parte la solemnitățile din Vatican alături de contele Somsich, trimisul Ungariei pe lângă Sfântul Scaun. Ba acești episcopi au refuzat să dea îndrumări preoțimei din diecezele lor să pomenească, dupăcum e obiceiul, în rugăciunile sale numele suveranului, iar episcopul din Timișoara a refuzat chiar să servească în biserică în ziua nașterii regelui. Toate provocările acestea însă n'au schimbat politica liberală a guvernului român, și episcopii refractari, în loc să fie pedepsiți, au fost confirmați în scaunele lor, statul punându-le la dispoziție fonduri, atât pentru dânsii, cât și pentru bisericile lor, într'o măsură mult mai largă decât regimul unghuresc de mai înainte, școlile confessionale au primit ajutoare de stat, în vreme ce în școlile de stat instrucțiunea religioasă se face conform confesiunilor copiilor și în limba lor maternă.

În legătură cu chestiunea religiei nu e lipsit de interes să spun că suveranii României sunt de confesiuni diferite, M. S. Regele fiind romano-catolic, iar Regina Maria, care e o nepoată a Reginei Victoria, fiind protestantă. Deasemenea pot aminti, că și cel mai grăbit vizitator al României își poate da seama îndată de afecțiunea și stima cu care înconjură poporul român pe liberalul său suveran și pe regina sa de sânge britanic.

Cât despre afirmația că proprietarii unghuri au fost depozitați de pământurile lor, aceeaș depozitare s'a făcut în întreg regatul. Conform nouilor legi cari transformă populația rurală a României într'o clasă de proprietari țărani, nu numai nobilul unghur din Transilvania e obligat să-și cedeze pământul, ci e obligat s'o facă în aceeaș măsură și boierul din România. E o întrebare acum, dacă din punctul de vedere al posibilităților de producție e bună sau rea această soluție; dar din punct de vedere al justiției, măsura aceasta a fost aplicată deopotrivă tuturor marilor proprietari din România Mare.

Populația alogenă din România își poate expune astăzi durerile ei în camera legislativă din București; dar înainte de războiu, sub stăpânirea unghurescă, abia cinci membri reprezentau pe concetățenii lor români în Budapesta, deși în baza numărului populației li se cuveneau cincizeci de mandate, și

precum își aduc aminte toți Ungurii, acei cinci inși n'au avut o vieață de plăceri în camera ungară.

Nu e într'acest lucru ceva din proverbul biblic: «Adu-ți aminte de bârna din ochiul tău și atunci vei vedeă deslușit să scoți paiul din ochiul fratelui tău?»

Nu e cu puțință oare ca aceste ponegriri ale României de către Unguri să fie numai un fel de perdea de fum menită să ascundă anumite nedreptăți de ale regimului din Budapesta sub povara cărora geme astăzi națiunea maghiară? Cazul pare a fi acesta și e confirmat de corespondentul special al lui «Manchester Guardian», care într'un lung articol scris abia în 11 Noemvrie și intitulat «Tragedia Ungariei: Un popor zdrobit și terorizat», spune:

«Libertatea politică nu există. Dreptul de întrunire e scos din vigoare. Orice vorbire sau tipăritură în favorul unui guvern republican e interzisă. Sindicatele sunt aduse la neputință, conducătorii lor sunt închiși sau exilați. Oricine care informează un străin într'un fel desavantajos pentru Ungaria e trimis la pușcărie. Cărțile, ziarele și pamfletele stau sub o cenzură necruțătoare. Presa liberală, radicală sau opoziționistă a încetat să mai existe ca atare. Cea mai ușoară îndoială exprimată și în forma cea mai blândă referitor la perfecțiunea ocârmuirii existente e înlăturată din ziar de o dublă cenzură. Mecanismul de opresiune e completat de un număr mare de legi cu o interpretare largă și variabilă pentru «siguranța statului», de un întreg sistem amănunțit de poliție secretă, spionaj, denunțare și întemnițare fără judecată».

În decursul anilor am avut prilejul să călătoresc, atât înainte cât și după marele războiu, aproape prin toate țările Europei, și pot să spun deschis și cinstit, că după cum am văzut și cred eu, România în mijlocul unor greutăți de nespus face tot ce se poate ca să-și administreze cinstit și liberal pe cetățenii săi și să se pregătească pentru acea importantă situație în răsăritul apropiat, la care are tot dreptul în baza puternicei sale hotărâri și splendidelor sale tradiții.

*Tradus din «Eastern Europe», Nr. 2—3,
Oct.—Nov. 1921, de Vasile Stoica.*

Cronică.

CRONICĂ CULTURALĂ.

Tricentenarul nașterii lui Molière. La 15 Ianuarie a. c. s'au împlinit 300 de ani, de când s'a născut la Paris Jean-Baptiste Poquelin, cunoscut sub numele de Molière, unul din cei mai de seamă creatori de tipuri și caractere ai literaturii universale. — De obicei opera lui e împărțită în farse, comedii de moravuri și comedii de caractere. Nimic mai artificial decât o asemenea împărțire. Molière e înainte de toate un creator de caractere. El nu insistă asupra particularităților vestimentelor, gesturilor, mișcărilor etc., ci asupra dedesupturilor sufletului, asupra motivelor și resorturilor tainice ale sufletului omenesc, asupra esențialului. Aparențele exterioare le remarcă numai intrucât au legătură organică cu interiorul sufletesc. De aceea sunt tipurile și caracterele lui atât de adevărate. De aceea și-a făcut autorul atâtea zile amare, înfățișând în aceste tipuri și caractere atâtea dintre viiile epocii sale. În *Alceste* s'a recunoscut dl de Montausier; în criticul sonetelor proaste Boileau; în *Tartufe* președintele Séguier ori abatele Roquette; în cei cinci doctori din «*L'Amour médecin*» cinci doctori faimoși ai timpului etc. etc. Geniul lui Molière a făcut însă ca aceste tipuri să nu fie numai ale Franței și ale timpului său, ci ale întregii omeniri din toate timpurile. Meritul neperitor al lui Molière residă tocmai în împrejurarea, că el a fixat așa de bine trăsăturile caracteristice ale diferitelor clase sociale franceze, încât cu toate răsturnările provocate de revoluțiunile ulterioare, aceste trăsături fundamentale au rămas neschimbate.

Dar timpurile și caracterele lui Molière nu trebuie considerate izolat, fără de nici o legătură cu mediul ambiant; ele trebuie privite în dependența lor reciprocă. Și ce mare măiestru se arată Molière și în privința aceasta! Avariția lui Harpagon ucide nu numai sentimentul său de onoare, simțul său de demnitate și de datorie, ci chiar și dragostea de părinte. Pentru sgârcenia lui nu mai e respectat nici de proprii săi copii. Familia e distrusă. Părințele și copii se privesc nu numai ca străini, ci ca dușmani, cari nu se respectă, ci se uresc. Ipocrizia lui Tartufe conrupe în el iubirea de nevestă, de copii, sentimentele elementare de bunătațe, de dreptate de cinste, îl face brutal de egoist, dur și odios, încât și sufletele curate în apropierea lui par viciate etc. etc.

Opera lui Molière în întregimea ei, cu toate scăderile în mod fatal legate de o mână de pământ, este o mare binefacere. *Ridendo dicere verum*. De aceea omagiul cel mai desăvârșit ce i-l pot aduce admiratorii lui de astăzi și din toate timpurile este să iasă mai îndreptați sufletește decât atâtea dintre tipurile și caracterele detestabile pe care el ni le înfățișează cu artă neîntrecută pe scenă.

Verax.

✱

CRONICĂ ECONOMICĂ.

Mișcarea cooperativă la sate în vechiul regat. Reținem dintr'o publicațiune recentă a cassei centrale a cooperației și improprietății sâtenilor următoarele date interesante privitoare la dezvoltarea mișcării cooperative din vechiul regat:

Mișcarea cooperativă a început în România în mod temeinic la 1904. Încă dela 1900 din inițiativa populației dela sate, sub conducerea inimoasă a preoților și învățătorilor, au început să se înființeze bănci populare, în diferite părți ale țării.

Cauza imediată, căreia se datoră înființarea băncilor populare, eră cămăta. Înainte de 1900, populația dela sate suferia foarte mult din cauza lipsei de credit pe care nu-l putea găsi decât la cămătarii satelor, la arendași, etc., cari exploatau această nevoie a sătenilor, luând dobânzi mari, sau obligând pe satean să plătească dobânda la suma ce i se împrumută, în muncă.

Dobânda astfel calculată revenea în cazul cel mai fericit sută la sută.

Chiar dela început, primele bănci populare au deschis lupta contra cămătarilor și în decursul celor 20 de ani de când funcționează băncile po-

populare, ele au adus zi cu zi în cele mai îndepărtate unghiuri ale țării, o redeșteptare a masselor contra celor cari speculau nevoile lor.

Statul în 1903 a intervenit cu o lege, prin care recunoaște societățile cooperative, le acordă avantajii de constituire și funcționare.

Sătenii văzând foloasele ce le au de pe urma băncilor populare, unde găsiu banii necesari pentru satisfacerea nevoilor cu o dobândă modestă și fără ca să fie nevoiți a-și vinde munca brațelor lor, au început să se asocieze în număr din ce în ce mai mare, în băncile populare, în care ei își puneau odată cu nădejdiile în vremuri mai bune, și toate micile lor economii.

Modul cum s'a dezvoltat spiritul de asociație în satele noastre, reese din progresul realizat de băncile populare, redat în ordinea cronologică de următorul tablou:

Nr. c.	Anul	Bănci pop.	Nr. membrilor	Capital social vărsat	Totalul bilanțului
1	1904	1625	121,786	6.850,976	10.168,811
2	1905	1849	198,411	12.665,824	16.703,135
3	1906	2021	240,253	18.509,519	27,275,474
4	1907	2223	295,325	27.746,241	41,153,303
5	1908	2410	346,707	37.851,893	58,670,708
6	1909	2543	402,938	49.034,211	75.708,924
7	1910	2656	454,187	61.016,395	93.567,883
8	1911	2755	510,118	79.592,265	121.477,347
9	1912	2862	563,270	99.067,743	157.135,008
10	1913	2901	583,632	107.142,203	170.790,003
11	1918	2965	641,359	186.438,528	325.265,138
12	1919	3114	678,061	243.863,256	482.217,716

Ca concluziune se impun următoarele considerațiuni:

Mișcarea cooperativă sătească, compusă din 3141 bănci populare,

1779 de cooperative de producție și consum, risipite pe întregul cuprins al vechiului regat, prin faptul că au un statut unic și aproape toate sunt

asociate în federale, se prezintă ca o instituție unitară și omogenă.

Membrii cari sunt asociați și direct interesați întrânsa, reprezintă pătura cea mai numeroasă și cea mai solidă din toate punctele de vedere, căci ea deține după expropriere 80% din pământul cultivabil al țării, cum și inventarul agricol viu și mort, care constituie o mare parte din averea națională.

În afară de aceasta, tot ei sunt aceia cari muncesc pământul, podgoriile, fânețele, etc., și pun în valoare bogățiile felurite ale țării.

Aceste considerațiuni pun în ade-vărata lumină puterea reală care rezidă în mișcarea cooperativă sătească din țară.

Băncile populare și federalele lor sunt menite a strânge tot disponibilul de numerar sub forma de capital social, depuneri spre fructificare, etc., și printr-o politică bine chibzuită să satisfacă cererile de credit ale sătenilor și să stimuleze toate inițiativele indi-

viduale sau cooperatiste, în scopul bine definit al intensificării producției.

Cooperativele de producție își manifestă din ce în ce mai puternic tendința de a înlătura intermediarii, industrializând ele însăși materiile prime ale producătorilor și a le pune direct la dispozițiunea consumatorilor asociați în cooperative de consum în țară, sau a le exportă, industrializate, în străinătate.

Prin înseși scopurile lor superioare de îmbunătățire a stărei materiale și morale a celor mulți și nevoiași, dezvoltând în sufletul lor puterea magică a spiritului de solidaritate și ajutor reciproc, mișcarea cooperativă se impune ca o soluțiune fericită a rezolvării conflictului uriaș și etern dintre capital și muncă. Prin aceasta ea depășește cadrul strâmt al unei modeste mișcări economice și îmbracă caracterul unei mari instituțiuni de înfrățire a claselor sociale și de consolidare economică și națională a neamului românesc.

Cărți românești.

Alex. Lăpădatu, *Nouă împrejurări de dezvoltare ale istoriografiei naționale*. Lecțiuni de deschidere a cursului de *Istorie veche a Românilor*, ținută în Cluj în ziua de 6 Noemvrie 1919. Extras din «Anuarul Institutului de Istorie Națională». Cluj, «Ardealul» 1921.

Dr. Al. L. profesor universitar și conducătorul institutului de istoria Românilor, creat de M. Sa Regele Ferdinand pe lângă universitatea din Cluj, a avut fericita idee să-și tipărească lecția de deschidere a cursului său de istorie veche românească în anuarul institutului ce conduce. Autorul arată întâiu, cum s'a ținut cel dintăiu curs

de istorie națională la Academia Mihaileană din Iași de nemuritorul Mihail Kogălniceanu, resumând și ideile principale din cunoscutul său «cuvânt». Înfățișează apoi greutățile înfăptuirii unității noastre naționale de astăzi. A trebuit ca vechiul regat să-și pună în cumpănă însăși existența sa pentru obținerea acestei unități. Studiul istoriei naționale, care prezintă toate fazele de dezvoltare ale poporului român, totdeauna a fost, este și va fi necesar. Odinioară (înainte de actuala unire politică) se impunea ca un postulat al viitoarei noastre unități politice; astăzi și în viitor acest studiu va fi o cheazășie a dăinuirii acestei unități.

Odinioară (mai ales în provinciile subjugate) libertatea cuvântului și a scrișului eră țermurită și censurată; astăzi, împotriva acestor două mari bunuri ale societăților înaintate, nu stă decăt responsabilitatea conștiinței științifice și morale... Autorul arată apoi, cât a progresat istoriografia română în ultimul secol atât cantitativ, cât și calitativ. Lista numelor de istoriografi pe care o dă D-sa în capitolul IV al lecțiunii sale e departe de a fi completă. Din catalogul istoriografilor vechiului regat e uitat binemeritul episcop Melchisedec, iar dintre ardeleni lipsesc numele istoriografilor dela Blaj Dr. Al. Grama și Ion Micu Moldovanu, ale căror publicațiuni sunt și astăzi în atâtea privințe indispensabile oricărui cercetător istoric. De istoriografii mai noi nu vorbim. E bine evidențiată însemnătatea dlui *N. Iorga* în istoriografia română și peste tot în cea universală, fiind apariția D-sale pur și simplu fenomenală. Asemenea îi cade bine să constați munca serioasă și metodele de cercetare europeană, pe care și le-au însușit istoriografii noștri mai tineri în școala temeinică a venerabilului profesor universitar din București *D. Onciul*. Fiind apoi D-sa profesor de istoria veche, arată ce probleme uriașe așteaptă pe istoriograful român din Ardeal în special. Până la sfârșitul secolului al XII-lea Transilvania eră în legătură organică, inițială, cu celelalte țeri române; eră chiar centrul lor. Numai mai târziu prin năvălirea Ungurilor s'a creat o nouă situațiune politică. Domenii necercetate sunt și cele din istoria noastră culturală, unde D-sa încã semnalează câteva probleme, ca cele privitoare la vechea noastră organizație administrativă, judiciară, militară, economică etc. Pentru orientarea ascultătorilor săi de alte naționalități D-sa

are o singură lozincă: «*respectul absolut pentru adevărul istoric*». Aceasta cu atât mai mult, fiindcă împotriva acestui adevăr s'a păcătuit mai mult și fiindcă situația noastră e mai avantajoasă decăt a foștilor noștri dușmani seculari. Noi avem în această țară o poziție naturală puternică, și nu avem nevoie de mistificări și falsificări istorice pentru a ne dovedi drepturile.

După această lecțiune inaugurală așteptăm să urmeze și altele cât mai bune ar zice, poate, D-sa și cât mai curând, adaogem noi. *I. G.*

•
Calendarele anului 1922. Mult adevăr cuprind, în privința cărților de lectură la noi odinioară, mărturisirile pe cari ni le face C. Negruzzi în amintirile sale despre cum a învățat românește, de unde aflăm că cei «câți-va bôeri, ruginiți în românism, neputându-se deprinde cu frumoasele ziceri: parigorisesc, catadicsesc ș. c. l. toate în -esc, creiate de diecii vistieriei — pentrucă atunci între ei se plodea geniul, — ședeau triști și jeleau perderea limbii, uitându-se cu dor spre Buda sau Brașov, de unde le veneau pe tot anul calendare cu povești la sfârșit...» Calendarele pe atunci de bună seamă că formau lectura aleasă a multor oameni și prin meșteșugita și variata alegere a materialului ele erau din cele mai prețuite și mai așteptate cărți.

Așa ar putea fi și astăzi, cel puțin pentru marea mulțime a satelor și orașelor, dacă în locul atâtor tipărituri cari pervertesc gustul public, marile casse de editură ar alcătui cu înțelegere și dragoste de bine, cel puțin odată pe an, aceste calendare.

E o adevărată bucurie să poți constata că la alcătuirea unora din ele s'a avut în vedere și lucrul acesta.

Calendarul «*Asociațiunii*», alcătuit

de dl I. Georgescu, cuprinde un variat și bogat material în legătură mai cu seamă cu cele întâmplate în cursul anului trecut. De acela el este după o lapidară caracterizare «elegant și practic», potrivit mai cu seamă pentru majoritatea poporului nostru dela sate.

Ca și în anul trecut Calendarul «*Glasul Bucovinei*», cuprinde un interesant material în legătură mai cu seamă cu această regiune pentru ale cărei trebuințe desigur că a fost întocmit. Dacă e vorba că el se adresează mai cu seamă cărturării, atunci într'adevăr că e cât se poate de îmbucurător că într'insul se găsesc multe studii, ca acela al d-lui Leca Morariu asupra unui «*Nou manuscris vechiu: Isopra Voronețiană*», sau acela al d-lui Mihail Gușuleac despre «*Fănațele seculare din Bucovina*». De luat aminte este mai cu seamă cuvântul festiv al d-lui I. Nistor asupra lui «*Neagoe Basarab*», care este un adevărat studiu, scris limpede și cu multă pătrundere. Dintre poeziile publicate remarcăm în deosebi pe aceia a d-lui C. Morariu «*Glasul din Putna*», a cărei ultimă parte în deosebi este sugestivă. Prin execuția tehnică ca și prin conținut calendarul acesta merită toată lauda. Ar fi de dorit însă ca pentru țărâניה moldovenească din această mândră țară a fagilor, copleșită de atâta element străin, să se întocmească calendare care să răspândească printre altele o mai vie și mai luminoasă conștiință națională. Și aici de sigur că editura «*Glasul Bucovinei*» ar fi cea mai chemată.

Printr'o foarte bogată și felurită materie, care îmbrățișează o complexitate de probleme, ca și print'o frumoasă execuție tipografică se impune între toate calendarele anului acesta, acela al ziarului «*Dacia*», care amintește pe acelea editate odinioară de

institutul «*Minerva*». — Pe lângă frumoase vederi, găsim articole economice, științifice, pedagogice, cari nu se mărginesc la studierea unor asemenea probleme în vechea țară, ci în toate provinciile. Astfel avem studiul d-lui inginer Florea Maior asupra gazului metan, amănunte asupra Cooperației din Basarabia, informațiuni asupra Românilor din Argentina și precizări asupra populațiunii României întregite etc. Un interesant studiu de orientare politică dă dl Liviu Nasta, intitulat «*Vecinii noștri*».

Direcțiunea generală a asistenței sociale din Ministerul Muncii, a făcut o frumoasă faptă editând un calendar care voește să facă cunoscut publicului scopurile pe cari le urmărește. Pe lângă foarte prețioase informațiuni pe cari le găsim aici în legătură cu problema asistenței sociale se află și un frumos articol al d-lui S. Cunescu despre «*Scoala Muncitorului*», unde se afirmă că «astăzi învățământul muncitoresc numai este, ca în trecut o chestie oarecare, ci a devenit o preocupare de stat, căruia urmează să i-se dea, și degrabă, o deslegare potrivită nevoilor culturale, economice și profesionale ale muncitorilor din România întregită». Literatura calendarului este aleasă îndeosebi cu privire la aceeași problemă a ocrotirii celor nevoiași și lipsiți de alt sprijin decât acela pe care statul e dator să li-l ofere.

«*Universul*» a editat anul acesta Calendarul său în condițiuni superioare celor de până acum. Pe lângă cronica anului trecut el cuprinde unele lămuriri în legătură cu anumite chestiuni din viața de toate zilele și cu noile proiecte de legi aduse în sesiunea trecută a fostului parlament, cum e aceia a impozitului progresiv pe succesiuni, a oficiilor de închiriere

etc. Partea literară și artistică putea să fie mai bine înfățișată.

Calendarul «*Ligei Culturale*» cuprinde pe lângă amănunțitul studiu al dlui G. Scraba despre P. Grădișteanu, fostul ei președinte, mort la 29 Sept. 1921, care «a sacrificat întotdeauna interesele de partid și persoanele intereselor mari ale Țerii și ale neamului, astfel cum el le concepea», un bogat număr de învățături morale din literatura germană și altele, reproducerea discursului Principelui Carol dela Sighișoara în legătură cu noile orientări culturale ale neamului nostru, și unele informațiuni foarte interesante în legătură cu României macedoneni și cu situațiunea creiată astăzi prin noua împărțire politică a Peninsulei balcanice, — scrise de dl Sterie V. Diamandi. Din discursul vice-președintelui Ligei, cu prilejul parastasului pentru Mihai-Viteazul, trebuie reținute următoarele constatări de actualitate: «dacă înfăptuirea unității naționale s'a săvârșit, pe tărâmul unității culturale este atât de muncit și răspunderea noastră pentru această năzuință e atât de mare, încât toată viața noastră trebuie s'o închinăm acestui al doilea ideal, fără de care cel dintâu nu va putea să dăinuască și să reziste vijeliilor în fața cărora o vecinătate bine cunoscută ne poate aduce».

Calendarul catolic «*Presa bună*», ce se află în al XVIII-lea an și care apare la Iași, cuprinde o bogată materie în legătură cu catolicismul. Interesante informațiuni se pot găsi aici cu privire la României greco-catolici din Ardeal și la organizația administrativă a bisericii lor.

Pe lângă acestea s'ar mai putea aminti și următoarele: Calendarul «*Lumea ilustrată*» din București apărut în foarte bune condiții tehnice și

cu frumoase vederi de actualitate; *Calendarul arhidiecezan din Sibiu pe anul 1922* redactat de dl E. Hodoș; *Calendarul național-ilustrat* (Lugoș); *Calendarul gospodariilor*, alcătuit de dl I. Simionescu; *Calendarul Săteanului pe anul 1922* și *Amicul Poporului*, apărute în editura Krafft în Sibiu cuprind între alte informațiuni și o frumoasă nuvelă a dlui I. Agârbiceanu «*Femei năcăjite*».

În legătură cu materia cuprinsă în calendare credem că este o datorie elementară ca să se indice totdeauna atunci când se fac reproduceri și izvorul de unde s'au luat asemenea material. Din acest punct de vedere cu surprindere constatăm, că în *Calendarul pe anul dela Hristos 1922*, apărut la Arad, se găsesc unele reproduceri făcute după revista «*Transilvania*» fără ca să se indice aceasta totdeauna.

N'ar fi de prisos credem ca în toate calendarele care se alcătuiesc să se dea o mult mai mare importanță cunoașterii pământului românesc, prin descrieri sau altfel de studii geografico-istorice, însoțite cu ilustrațiuni caracteristice relativ la portul, viața și ocupațiunea poporului nostru din diferite regiuni, printre cari n'ar trebui uitați niciodată cei de dincolo de Dunăre și din munții Pindului.

Această parte lipsește aproape în toate calendarele despre cari ne-am ocupat aici, exceptând acela al ziarului «*Dacia*».

Nu cunoaștem încă calendarul Basarabiei, care fără nici o zăbavă trebuiește întocmit și răspândit din belșug printre frații de peste Prut ce stau încă sub înrăurirea așa de periculoasă a uneltirilor străine de peste Nistru, pline de ură și de dispreț nu numai față de neamul nostru readus în stăpânirea unui drept care-i apar-

ține, ci față de cele mai sfinte și mai evidente drepturi umane.

La această operă e chemată nu numai cărturărirea românească din Basarabia ci de pretutindeni, de unde o mână frățească de ajutor se poate întinde. *Alexandru P. Arbore.*

S. Mehedinți (Soveja), *Ce trebuie să cugete un Român despre țara și nația română.* Cuvântare ținută la sărbătoarea școlarilor. București, editura «Vieața Românească». Prețul 7-50 Lei.

În ziua de 10 Maiu 1921 autorul a fost chemat, ca efor al liceului Cantemir din București, să spună câteva cuvinte elevilor acestei școli. Autorul a și urmat chemării. Părinții, cari au fost de față, au găsit că cele spuse atunci înaintea unei hărți a României de profesorul de geografie al universității din București ar fi bine să fie auzite și mai departe, în toate colțurile pământului românesc. De aceea s'a simțit îndemnat să-și tipărească aceste cuvinte pentru a putea fi cunoscute de cât mai mulți Români. Trebuie să fim reșunscători autorului pentru frumosul dar ce ni-l face. Dela N. Bălcescu și Al. Ruseu rar am cetit pagini mai înălțătoare de suflet românesc decât acestea. — Între hotarele țării noastre încap la un loc toate țările cele mai frumoase și mai laudate ale Europei. Cantoanele Elveției pot fi ușor înșirate în lungul munților noștri. Boemia toată încap în Ardeal. Lombardia are loc în șesul Dunărei și încă ne mai rămâne loc de prisos. Dela Balcic până la limanul Nistrului putem găzdui toată Belgia și Olanda, Saxonia, Danemarca și Normandia. Întreaga podgorie din Bourgogne sau Champagne are loc numai pe dealurile dintre Nistru și munți. Toate grădinile Europei le putem așadar adună

în grădina României, dacă vom fi harnici și chibzuți. — Acelaș imn de proslăvire îl înalță autorul și neamului nostru. Neamul, care a dat în literatura populară poezii, ca Miorița, și proverbe de o surprinzătoare înțelepciune, iar în cea cultă pe un Eminescu, în tehnică pe un Aurel Vlaicu și în științe atâtea nume admirate de întreaga străinătate, are un viitor strălucit.

Cu toate acestea autorul nu îndeamnă la trufia deșartă, la îngâmfarea găunoasă, de care atâtia se fac vinovați. El spune atât de cuminte: «Chiar cea mai frumoasă grădină, dacă rămâne desgrădită și neîngrijită, ajunge în curând o pārloagă păcătoasă». Și îndeamnă atât de înțelepțește și pe copiii cărora le-a vorbit: «Dacă vă veți lăsa mai pe jos decât copiii Bulgarilor, ai Ungurilor, ai Sârbilor, ai Rușilor și altor vecini, zadarnic au muncit și s'au jertfit părinții, bunii și străbunii voștri».

Mai încap încoială că o recomandăm cu toată căldura tuturor cetitorilor noștri? *I. G.*

Sextil Pușcariu: Cuvânt de deschidere rostit la al doilea congres al asociației profesorilor universitari din România la Cluj în 3 Iunie 1921. Cluj, Cartea Românească 1921.

Cetitorul neorientat ar crede, poate, că chestiunile puse în discuție de președintele asociației profesorilor universitari dela noi i-ar interesa numai pe acești profesori, nu și publicul mare. Nimic mai greșit. — În felul cum pune dl S. P. chestiunile în discuție e o artă deosebită, fiind de o potrivă de accesibile atât specialiștilor, cărora se adresează direct, cât și marelui public, al cărui interes și bunăvoință o solicită pentru scopurile mai înalte ale învățământului nostru su-

perior. Sunt atât de multe și de luminoase ideile desfășurate în acest cuvânt, încât la iuteală nu știi ce să remarci mai mult: Schimbul de cărți științifice dela o școală la alta pentru asigurarea progresului științific în timpul acesta atât de lipsit de interes științific? ori doară constatarea, făcută cu atâtă competență, că elevii notează la cursuri de istorie și istorie literară mai mult titlurile cărților și anii bio-și bibliografici, dar nu caracterizările epocilor și a scriitorilor, în care profesorul se trudește să îmbrace rezultatele muncii sale personale uneori foarte îndelungate?! Se infierează cu tot dreptul lipsa manualelor școlare în limba română și întrebuițarea celor străine, mai cu seamă franceze, prin ceeace s'au introdus neologisme foarte suchiate în limbă ca «cord» pentru «inimă», «acțiune» pentru «pără» etc. Sub raportul acesta suntem inferiori chiar și Rușilor. E remarcabilă și ideia de a se publică pentru orientarea tinerilor cari pășesc întâia dată pragul universității o cârtică cu sfaturi. *Voi care intrați... în universitate!* Aceasta și pentru evitarea aglomerației prea mari de studenți la unele facultăți ca d. e. la drept și medicină de o parte, iar de alta pentru împopularea facultăților de teologie și de litere, care amenință să rămână pustii. Pe lângă promovarea intereselor mari științifice profesorul universitar la noi trebuie să fie și un popularizator, fiindcă nouă ne lipsesc deocamdată oamenii de știință, cari să se ocupe exclusiv de aceste probleme, făcând pe mijlocitorii între marele public și adevărații descoperitori ai misterelor științifice. Profesorul universitar la noi trebuie să aibă, precum zice dl S. P., această întreită atribuțiune de dascăl, savant și apostol cultural. — Cred că nu pot încheia mai nemerit această sumară

dare de seamă decât cu urarea de a avea cât mai mulți profesori cu această întreită funcțiune, cum dorește și cum este în rândul întâiu autorul acestui strălucit cuvânt. *Ion Georgescu.*

•
„Adevărul literar și artistic” apare de un timp încoace în condițiuni din ce în ce mai remarcabile. Și-a mărit cuprinsul dela 4 la 8 și la 10 pagine, aducând pe lângă o parte literară și artistică bine aleasă și îngrijită și studii, cronice, dări de seamă, notițe, însemnări, chestiuni feminine, revista modelor, jocuri de inteligență etc. etc. Nr. 67 dela 5 Martie a. c. aduce o interesantă nuvelă din pana unui bătrân scriitor al nostru, care uimește prin cinismul moral dela sfârșit. «Dacă n'o făceam eu, zice olteanul *Trica* care a scumpit prin lăcomia lui de câștig ouăle din București, o făcea altul, și pentru voi tot una eră». Ce greșală! Câtă deosebire între vorba aceasta de un cinism ce ne amintește pe Nietzsche și între vorba atât de umană a scriitorului englez Thackeray: «Rămâi gentilom, măcar să se prăbușiască pământul!» — Dar ce umblăm noi după accente de o atât de înaltă moralitate în depărtări așa de mari, când pe pagina a treia a aceluiași număr ni-e dat să cetim o bucată de cea mai înaltă valoare etică și actuală sub titlul «*Unificare*» de părintele *Septimiu Popa*. O elevă din București, colegă de școală cu fetița părintelui vrea s'o emancipeze și pe aceasta, s'o lumineze și «unifice», începând prin a-i împuia capul cu fel de fel de mofturi ca d. e. să nu rămână internă, ci să ceară cu orice preț să fie externă, și continuând cu lămuriri din domeniul nașterii copiilor, că oare *barza* ori *uliul jalnic* aduce copii pe lume. Noroc că în momentul decisiv apare părintele

și pune capăt acestei «unificări». Rușinate, copilele roșesc amândouă. E un bine că mai pot încă roși și bucurăreștențele care mutate pe plaiurile Ardealului, își cred de cea mai aleasă

datorie a lor să ne emancipeze fetele și nevestele noastre. Păcat că tiparul de multeori e foarte prost, încât abia se poate citi.

Cărți străine.

Cap. Carlo Citerri, *Come si viaggia in Africa*. Utili avvertimenti per chi si accinge ad un viaggio in Africa. Roma, tipografia dell'unione editrice 1913. Manuali coloniali publicati a cura della direzione centrale degli affari coloniali del ministero delle colonie.

Această carte de îndreptări și îndrumări practice pentru cei ce voiesc să călătorească în Africa, tipărită de oficiul de studii al ministerului coloniilor italiene, e de o importanță și originalitate deosebită. Ea nu are nici o genitură spirituală, precum spune cu mândrie autorul în prefață. Ea s'a născut, nu în umbra cutărei biblioteci, ci, ca fiica unui călător, sub ceriul liber, la strașina unui gard, dintr'un drum într'altul, din drum în popas. Așa a acumulat pagină după pagină, fără să se sinchiască, ce-au mai scris și alții privitor la aceleași lucruri. Ba chiar când, în urma asociațiunii de idei, i-au venit în minte diferite materii similare, tratate deja de alții, el le-a respins cu vioiciune din amintirea sa, pentru a urmă întru toate exemplul fericitului, care a preferit să bea din păharul său, ori cât de mic, spre a-și stămpără setea deplin, decât să imprumute dela altul.

Când totuș lucrarea a fost terminată, autorul a răsfoit diferite lucrări

de natura aceasta, a știricit în dreapta și în stânga, și a aflat cu mare satisfacțiune, că o lucrare ca aceasta nu există încă. Ea e menită să fie un *vademecum* al tuturor călătorilor și exploratorilor africani, fie aceia militari, fie științifici, comerciali sau chiar sportivi. După preparativele necesare călătoriei, care sunt mai mult sau mai puțin aceleași la toate călătoriile, vorbește într'un capitol despre personalul de drum, adică despre șef, despre personalul european, și cel indigen. Un capitol următor tratează despre materialul necesar unei asemenea întreprinderi africane: *a*) despre șatre sau corturi; *b*) despre hrană; *c*) despre arme, muniții, echipamentul oamenilor și al animalelor; *d*) despre materialuri deosebite ca: cel sanitar, de biuro și cărți, de instrumente științifice și fotografice etc. Un alt capitol e închinat organizației caravanei, altul marșului și câmpului, iar cel din urmă capitol: relațiunilor cu populația indigenă a africiei.

Cartea e scrisă cu o claritate și un avânt propriu Italianilor, așa încât face cinste atât autorului cât și editorului. La sfârșit dă și o anexă cu ilustrațiunile corturilor și obiectelor celor mai necesare într'o astfel de călătorie

I. G.

Dela „Asociațiune“.

CIRCULAR

cătră toate despărțămintele „Asociațiunii“.

«Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român» și-a luat în programul ei de activitate și propaganda teatrală-muzicală în despărțămintele «Asociațiunii». Spre acest scop rugăm pe toți domnii Directori ai despărțămintelor să binevoiască a ne răspunde de urgență la următoarele întrebări:

1. Câte săli acomodate pentru reprezentații teatrale aveți în despărțământul D-Voastră și în cari centre?
2. Cât public — aproximativ — ar încăpea în fiecare sală?
3. Cam ce prețuri se obișnuiește a se pune la manifestațiile artistice, aranjate de D-Voastră?
4. Sunt în aceste săli de teatru decoruri și anume ce fel? (Casă țărănească, grădină, pădure etc.?)
5. Există în aceste săli instalație electrică sau nu?
6. Aveți în despărțământul D-Voastră reuniuni de cântări, reuniuni de teatru, organizate pe baze statutare și în cari centre?
7. Ce gen de teatru ar preferi publicul din despărțământul D-Voastră? Dramă din popor sau comedie?
8. Aveți între diletanții D-Voastră — fie intelectuali, meseriași sau țărani — vre-un talent deosebit? Dacă da, atunci cum se numește, ce ocupațiune are și unde locuiește?
9. Care ar fi timpul cel mai potrivit pentru un turneu teatral în despărțământul D-Voastră?

În vederea acestui scop nobil și frumos și în interesul culturii poporului nostru, Vă rugăm să binevoiți a ne da, eventual, și alte informațiuni referitoare la viața artistică din despărțământul D-Voastră.

Sibiu, la 7 Martie 1922.

Andrieu Bârseanu,
președinte.

Nicolae Băilă,
director artistic.

Despărțămintele „Asociațiunei”.
Despărțământul Agnita s'a reorganizat în adunarea din 11 Dec. 1921 ținută din inițiativa dlui protopop *Ioachim Munteanu*, fost director al acestui desp. vreme îndelungată. S'au înscris: 1 membru fondator, 2 pe vieață și 38 activi, încassându-se suma de 1180 Lei, din care 996 s'au trimis la centru, iar 190 Lei s'au reținut pe seama despărțământului. Noul director de desp. e dl *Vasile Cotruș*, primpretor al plasei Agnita, om energetic și priceput, dela care așteptăm mult bine și pe tărâmul cultural. — Dl *Cornel Cojocariu*, învățător în Ticușul-săsesc a înființat o agentură a Asociației în această comună, abonând pe seama ei revista «Transilvania» și «Biblioteca populară a Asociațiunei». D-sa a abonat și 30 exemplare din «Calendarul Asociațiunei pe 1922». — Dl *Eugen Munteanu*, profesor, cassierul desp. *Ibașfalău* transmite lista membrilor cari au achitat taxele în întregime. Această listă cuprinde: 14 membri fondatori, 12 pe vieață și 22 activi, dela cari s'a încassat în total frumoasa sumă de 8220 Lei. Taxele membrilor fondatori și pe vieață, precum și 50% din ale celor activi le va transpune cassei noastre centrale, iar restul de 50% taxelor de membri activi și ajutători vor fi reținute pe seama despărțământului. — La 23 Oct. 1921 și-a ținut desp. *Nocrich* adunarea cercuală în centru, cu care ocaziune a concertat și corul «Doina» al plugarilor din Săcădate, dirijat de vrednicul părinte *Ion Dragomir*. Fostul director al despărțământului dl *Dr. Enea Andrea*, mutându-și domiciliul la Sibiu, s'a retras dela conducerea desp., fiind ales în locul D-sale dl *Victor Ungur*, primpretorele plasei Nocrich. La adunare s'au ținut trei conferințe. Starea cassei desp., e 337 Lei. S'a făcut și propu-

nerea, ca membri capabili să pregătească lucrări în scris din ramii industriei, agriculturii, comerțului, literaturii etc. și care se vor afla bune să se tipărească, eventual să se premieze. Lucrările care se vor afla bune, se vor tipări în «Bibl. pop. a Asociațiunei». — Societatea culturală «*Vrancea*», Odobești-Putna mulțumește călduros comitetului nostru central pentru cele 50 biblioteci populare dăruite *cu scopul de a întemeia biblioteci sătești în 50 comune din județul Putna*. — Judecătoria de ocol Sibiu încunoștințează, că a luat măsuri ca Asociația noastră să fie trecută în tabloul fiecărei comune din circumscripția Sibiu pentru a i-se putea destina câte un loc potrivit pentru clădirea de case naționale. — La cererea desp. *Jibou* s'au trimis 500 ex. din abecedarul de analfabeți pentru a se putea începe cursurile pregătitoare. — Administrația sf. mănăstiri *Hodoș-Bodrog* mulțumește pentru cele 49 cărți donate de Asociație. — Directorul desp. *Băsești* raportează că în 1921 secretarul desp. a ținut conferințe în 7 comune, îndemnând poporul să îmbrățișeze industria și comerțul. Cu ocaziunea adunării cercuale ținute în *Ceul Silvaniei* s'au înscris: 1 membru fondator, 2 pe vieață, 22 activi și 5 ajutători, dela cari s'a încassat suma de 1030 Lei. — Dl *Baiu Crăciun*, inginer, director regional silvic în *Sf. Gheorghe*, membru pe vieață al Asociației și al subsecției silvice a acesteia în raportul său din 25 Dec. st. v. 1921 ne încunoștințează că a întreprins o propagandă extra-oficială în sfera sa de activitate în județele Trei-Scaune și Ciuc pentru înscriere de membri, pentru abonamente la vechea noastră revistă «Transilvania», pentru șezători culturale, pentru desfacere de bilete dela loteria Aстреi etc. D-sa a înscris: 18 membri

pe vieață, dela cari ne trimite suma de 3600 Lei și 46 membri activi dela cari trimite centralei 50%, rămânând desp. Trei-Scaune alte 50%. Mai de parte a făcut 63 abonamente la rev. «Transilvania», trimițând în acest scop 3950 Lei; deci în total respectabila sumă de 7780 Lei. A desfăcut apoi 47 bilete de ale loteriei noastre, al căror preț de 960 Lei l-a incredințat despărțământului Trei-Scaune. În acest desp., raportează D-sa, se desvoaltă o frumoasă activitate. Încă în Noemvrie s'a început o serie de șezători culturale cu frumoase programe de cari până la data raportului s'au ținut 8. În sfârșit D-sa arată foarte limpede nevoia înființării unei case naționale a Asociațiunei în Sf. Gheorghe, unde, precum spune D-sa, cultura românească n'are nici un adăpost, ba nu se găsește nici o casă particulară, unde societatea românească să se poată întruni. — *Desp. Turda* și-a ținut adunarea cercuală la 1 Ian. 1922. Adunarea a condus-o dl *Dr. Valer Moldovan*, fost multă vreme director al acestui desp. Au fost de față pe lângă un public număros și d-nii profesori din Cluj: *Al. Lapedatu, I. Lupaș, Panaitescu și Teodorescu*. Raportul comitetului cercual a fost censurat și aflat în regulă. Altă comisie a înscris un număr mai mare de membri ai Asociației. Dl *I. Lupaș* a ținut cu această ocaziune și o conferință. Director al desp. a fost ales dl director al liceului regele *Ferdinand Petre Suciu* care ca și înaintașul său îndeamnă publicul la o vie activitate culturală în cadrele Asociațiunei noastre. — *Desp. Zernești* trimite cassei centrale 760 Lei încasați dela membri pe vieață și 51 Lei dela membri activi. Sperăm că în curând se vor transpune la centru și sumele restante pentru a fi și de astădată desp. Zernești neescepționabil din toate

punctele de vedere. — Dl *Iuliu Căpălneanu*, directorul *desp. Vințul de sus* scrie că prin serbări culturale a creat un început de fond de 2540 Lei pentru o casă națională în *Vereșmort*. — Dl *Erofteiu Bârsean*, învățator în *Paloș desp. Cohalm* raportează că în înțelegere cu preotul din localitate a înființat o casă de cetire în cadrele Asociațiunei la 4 Dec. 1921. Cu această ocaziune au înscris; 3 membri pe vieață, 36 activi și 14 ajutători, dela cari s'a încassat 788 Lei. Deocamdată casa de cetire e adăpostită într'o cameră la primărie. Pentru procurarea mobilierului necesar li-se votează 500 Lei. — Dl *Grig. Nistor* a înființat în 22 Ian. a. c. o agentură a Asociației în *comuna Varviz* jud. Ciuc cu 2 membri pe vieață, 12 activi și 9 ajutători. Agenturii i se trimite o bibliotecă populară și o colecție din revista «Transilvania». — Dl *Ioan Roșca* învățator în *Aita seacă*, plasa Miclăușoara, jud. Trei-Scaune raportează că a înființat o societate a tineretului din numita comună în cadrele Asociației noastre. Cere statute, 36 abecedare și alte cărți românești cu conținut ușor, dorind a învăța pe tineret românește; cere filme de cinematograf cu vederi naționale și o trupă de diletanți să vadă și acești tineri uitați și părăsiți de toată lumea că și Românii sunt cineva și pot ceva. — Dl *Miron Benchea* preot în *Buffalo, N. I. America* trimite 3800 Lei taxe dela: 1 membru fondator al casei naționale, 6 fondatori ai Asociației, 1 pe vieață, 1 activ și 3 abonamente la rev. «Transilvania». Cere și 50 ex. din «Calendarul Asociațiunei pe 1922». — Dl *Dr. Valer Barbu*, medic în *East Youngstown, Ohio* cere informații asupra activității Asociației în timpul din urmă. I se dau. O lămurire deplină află și în Nr. 100 al «Bibl. pop. a Asoc.» *Ce este și ce vrea să facă Asociațiunea?*

— Dl Dr. Laur. Pop, dir. *desp. Abrud* trimițând centralei noastre costul de raportează că dl Al. Moldovan a vândut 50 ex. din Calendarul pe 1922, 250 Lei.

Bibliografie.

Editura „Vieața Românească“.

D. D. Patrașcanu: *Candidat fără noroc.* Catehismul oricărui bun politician. Ediția III. Prețul 17 lei.

D. D. Patrașcanu: *Timothei Mucenicul.* Lucrare premiată de Academia Română. Ediția III. Prețul 20 lei.

C. Stere: *In Literatură.* Luminoase Studii de Critică literară asupra lui Coșbuc, Goga, Ibsen, Tolstoi, Wilde etc. Prețul 12 lei.

Jean Bart: *Datorii uitate.* Carte premiată de Academia Română. Nuvele cu un cuprins social de o înaltă valoare morală și literară. Prețul 12 lei.

Jean Bart: *Jurnal de bord.* Carte premiată de Academia Română. Ediția III, de lux, cu ilustrațiuni de Verona și Voinescu. Prețul 28 lei.

W. Shakespeare: *Visul unei nopți de vară.* Incântătoarea feerie și-a găsit un traducător maestru în dl G. Topârceanu. Prețul 7 lei.

Dr. Ștefănescu Galați. 1916—1918. Scene din marele războiu, scrise de un om care a știut să vadă și să noteze cu talent și inimă. Prețul 15 lei.

Natalia Negru: *Helianta.* — *Două vieți stînse.* — *Mărturisiri.* Un roman, ale cărui sugestive subtitluri arată îndeajuns dramatica realitate din care a fost smuls. Prețul 20 lei.

Lucrezzia Karnabatt: *Sfaturile Calinei.* Delicioase «causerii», cuprinzând: *Scrisori către femeii.* *Le goût de vice.* — *Viziuni de artă.* — *Insemnările unei Felyne.* Desene de M. Georgescu. Prețul 20 lei.

D. Caracostea: *Poetul Brăttescu-Voinești.* O adâncită analiză critică a operei celui mai umanitar dintre scriitorii noștri. Prețul 15 lei.

Georg. Fr. Nicolai: *Biologia războtului.* Prelucrare de Eug. Relgis. «Cartea Păcii» cum a numit-o Romain Rolland, — menită să devie o nouă Biblie. Prețul 15 lei.

C. Hogaș: *In munții Neamțului.* Minunate descrieri și portrete din pana unuia din marii noștri scriitori. Prețul 15 lei.

Tudor Pamfile: *Noaptea Sft. Andrei.* Nuvele ale mult regretatului Maior Pamfile, scriitorul popular înrudit sufletește cu Ion Creangă. Prețul 14 lei.

Artur Gorovei: *Cruzimi.* Palpitante scene din vremea răscoalelor țărănești. Prețul 15 lei.

Mihail Sadoveanu: *Strada Lăpușneanu.* Tipuri și scene din vieața refugiaților din Iași în 1917. Prețul 16 lei.

Mihail Sadoveanu: *Cocostârcul Albastru.* Minunate pagini ale strălucitului nostru prozator. Prețul 14 lei.

Mihail Sadoveanu: *La noi în Viișoara.* Ed. III. Prețul 22 lei.

Pan. Halipa: *Flori de Pârloagă.* Din sufletul Basarabiei obijduite. Cu o prefață de Mihail Sadoveanu. Prețul 8 lei.

Ioan Slavici: *Inchisorile mele.* O vieață de luptă și de suferință descrisă cu măreție epică, asemănătoare uneori cu paginile halucinante din «Infernul»

lui Dante. (Un volum 360 pag.) Prețul 28 lei.

N. Batzarla: *Sposedanii de Cadâne.* Aici se ridică discret văluri de pe fețe răpitoare și de pe suflete fermecătoare de femei turce. Prețul 16 lei.

N. Batzarla: *România văzută de departe.* Lucrare de înaltă valoare morală și educativă care nu trebuie să lipsească din nici o casă. Prețul 18 lei.

Ion Pillat: *Antologia Toamnei.* Cele mai suave poezii închinată toamnei, de cei mai de seamă poeți ai literaturii române actuale sunt adunate aici, cu multă fineță de artă, într'un mănunchiu. Prețul 18 lei.

Goethe: *Campania în Franța.* Titanica coaliție reacționară a Europei întregi, împotriva marelui Revoluții franceze. Prețul 15 lei.

M. Carp: *Povestiri Fantastice.* Alese, traduse, adaptate din Kipling, Turghenev, Maupassant, Hoffmann, Poe, Gogol. Prețul 12 lei.

L. Rebreanu: *Ion.* (Roman). Distins cu Marele premiu Năsturel al Academiei Române. 2 Vol. (Ed. II). Prețul 40 lei.

Iacob Negruzzi: *Amintiri din Junimea.* Procesul lui Maiorescu. — Polemicile lui Hașdeu. — Amourile lui Eminescu. Amintiri interesante despre Creangă, Xenopol, Veronica Micle, Panu, Maiorescu, Pogor, Caragiale etc. Un volum de 400 pagini. Prețul 25 lei.

Dr. A. Vereș: *Din suferințele copiilor noștri.* Prețul 7-50 lei.

N. Davidescu: *Aspecte și direcții literare.* (Câteva cărți, câteva idei, câțiva oameni). — Curente și figuri literare, analizate subtil de un scriitor înzestrat cu darul poeziei și darul judecății critice. Prețul 15 lei.

Radu Rosetti: *Alte Povești moldovenești.* O prețioasă contribuție la

istoria de moravuri sociale și politice a Moldovei din vremurile trecute. Prețul 22 lei.

Radu D. Rosetti: *Printre Picături.* Ed. II. Una din cele mai bune lucrări ale distinsului poet. Nuvele pline de spirit de observație și de sentiment. Prețul 20 lei.

Radu D. Rosetti: *Din sala pașilor pierduți.* (Nuvele judiciare). Ed. II. Prețul 18 lei.

Virg. Ștef. Serdaru: *Apocalipsul.* Un roman bizar în genul Atlantidei. Prețul 18 lei.

Jul. Giurgea: *Iedera.* Captivante nuvele ale unui scriitor subtil. Prețul 20 lei.

M. Beza: *Din Anglia.* Însemnările unui Literat. Se recomandă cu insistență tinerimii, pentru a lua cunoștință de un mediu social solid și sănătos. Prețul 10 lei.

P. Andrei: *Problema Fericirii.* Studiu literar științific asupra celei mai fundamentale probleme a vieții. Prețul 10 lei.

I. Chiru Nanov: *Pe căile Profesilor.* Lucrare premiată de Academia Română. Vol. I. Constantinopolul. Egiptul. Prețul 25 lei. Vol. II. Palestina. Prețul 20 lei.

Romulus Cioflec: *Lacrimi căldătoare.* Din viața satelor ardelene, din viața copiilor etc. Prețul 10 lei.

Tudor Răzeșu: *Șezători de seară.* Povești, hazuri, glume, ghicitori, zicători, socoteli de petrecere, cântece, umbre de pereți. O comoară pentru popor. Prețul 16 lei.

Victor Eftimiu: *Povestiri din Orient.* Adânc cunoscător al locurilor și al sufletelor din orient, autorul ne dă o operă de poezie și de realism. Prețul 25 lei.

I. I. Mironescu: *Oameni și Vremuri.* Nuvele din viața satelor, scrise

cu humor și duioșie, amintind farmecul scrierilor lui Creangă. Prețul 10 lei.

Mihail Codreanu: *Statui*. (Sonete). Opere premiată de Academia Română. Prețul 10 lei.

Mihail Codreanu: *Cântecul Deșertăciunii*. Prețul 8 lei.

S. Mehedinți: *Ce trebuie să cugete orice Român despre Țara și Nația Română* (ilustrat). Cuvinte de luminoasă îndrumare, ale unuia din marii învâțători ai neamului. Prețul 7-50 lei.

Din „**Biblioteca Teatrului Național** (București).

Nr. 15. **Shakespeare:** *Noaptea Regilor*. Comedie, 5 acte. Prețul 7-50 lei.

Nr. 16. **Sabaru Al.:** *Cain*. Dramă, 3 acte. Prețul 7-50 lei.

Nr. 17. **Ibsen H.:** *Rața sălbatecă*. Dramă, 5 acte. Prețul 7-50 lei.

Nr. 18. **Ibsen H.:** *Nora*. Dramă, 5 acte. Prețul 7 lei.

Nr. 20. **D'Annuzio G.:** *Cetatea moartă*. Trag., 5 acte. Prețul 8 lei.

Nr. 20. **M. Săulescu:** *Săptămâna luminată*. Dramă, și **Paul Prodan:** *Cărarea*. Comedie. Prețul 5 lei.

Din „**Biblioteca Muzicală Viața Românească**“.

Hector Berlioz: *Simfoniele lui Beethoven*. O călăuză plăcută, menită a adânci priceperea operei celui mai mare geniu muzical. Prețul 8 lei.

Din **Biblioteca „Foi Volante**“.

— *Scrieri alese, plăcute ieftine.* —

N. Batzarla: *Turcoaicele*. Evoacă cu humor și spirit de observație un mediu prea puțin cunoscut la noi. Prețul 4 lei.

G. Slon: *Moldova romantică*. No-stime aventuri la curtea domnească din Iași. Prețul 2 lei.

J. H. Rosny: *Țara minunată a peșterilor și Xipehuzii*. Două stranii povestiri dintr'o regiune fantastică. Prețul 4 lei.

— Cereți pretutindeni în cafenele și restaurante —

„**TRANSILVANIA**“

cea mai veche și mai îngrijită revistă românească din Ardeal.

Abonamentul anual pentru membri Asociației . Lei 50.—

„ „ „ nemembri „ . „ 70.—

ASOCIAȚIUNEA

PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI CULTURA POPORULUI ROMÂN

— FONDATĂ LA 1861. —

Recunoscută persoană morală prin articolul de lege 2602 din 22 Iunie 1921, publicat
în „Monitorul Oficial” Nr. 92 din 29 Iulie p. 3576.

Președinte de onoare: M. Sa Regele FERDINAND I.

SECȚIA LOTERIEI.

Lista câștigurilor sortate la tragerea I. ținută în zilele 31 Decembrie 1921 vechiu (13 Ianuarie nou) — 20 Ianuarie 1922 vechiu (2 Febr. nou).

La această tragere se iau în considerare biletele vândute până la începutul tragerei. Plata câștigurilor începe la 1 Martie st. n. a. c. contra biletului câștigător și durează până la 31 Maiu st. n. a. c. Câștigurile nereclamate până la această dată rămân în beneficiul fondului V. Alecsandri pentru tipărirea de lucrări populare. Pentru mai mare siguranță se recomandă câștigătorilor să-și controleze numerii câștigători nu numai în ziare, ci și în lista câștigurilor trimisă de «Asociațiune» tuturor redacțiilor precum și comisionarilor.

(Urmare).

23942, 3185, 36884, 42968, 27305, 34533, 40613, 46646, 8652, 36369, 22482, 13985, 46105, 48688, 35088, 4987, 27488, 28064, 2779, 27114, 11596, 42120, 13509, 35979. **Seria U. Nrii 47646, 35665, 24096, 4, 7418, 39109, 36075, 1097, 41747, 957, 36392, 37199, 28616, 8792, 40885, 19999, 4379, 10691, 13727, 29693, 48081, 26160, 40229, 1182, 40739, 23827, 47075, 8188, 47325, 42551, 21437, 36823, 25526, 40683, 11309, 12425, 4153, 37767, 16259, 12062, 40507, 4376, 18786, 25908, 31777, 22425, 6750, 33473, 24122, 24821, 28270, 17108, 45255, 8886, 3742, 30469, 36744, 21029, 15762, 44374, 3906, 35646, 18347, 40561, 33623, 7286, 38274, 21591, 27171, 37280, 47836, 10192, 40639, 16968, 41400, 20099, 27517, 31748, 14336, 14148, 25515, 41431, 14944, 41887, 43566, 42606, 2429, 37412, 10580, 31346, 30895, 41824, 2675, 45023, 21573, 3912, 6077, 21867, 31855, 1748, 3602, 8632, 16187, 5038, 14716, 19568, 6737, 36695, 982. **Seria V. Nrii 5874, 9790, 9405, 23429, 9632, 1288, 8142, 16902, 24743, 3517, 17313, 5242, 49064, 13887, 2201, 4825, 16576, 11664, 20888, 20890, 20889, 37148, 17032, 38579, 91, 15159, 48438, 38863, 2037, 43593, 40329, 34815, 40037, 12308, 3609, 42139, 42693, 15560, 48950, 34805, 5417, 40766, 8910, 1828, 49495, 5697, 2106, 18539, 35206, 37340, 21134, 41717, 34790, 5898, 48389, 25239, 69, 19099, 49314, 33363, 35618, 15706, 25864, 4121, 6553, 32610, 18867, 9843, 14534, 39707, 29183, 27201, 30130, 43526, 11755, 4881, 34921, 23443, 7049, 44253, 30568, 17886, 20179, 14943. **Seria Z. Nrii 34570, 3209, 29982, 47786, 22240, 20995, 9660, 40287, 9498, 31842, 46846, 37909, 2929, 27298, 32144, 40227, 6869, 47196, 13504, 4325, 30642, 37826, 17482, 49, 8718, 18808, 45186, 42844, 2774, 29086, 29892, 48071, 18608, 6085, 10262, 29881, 29500, 6007, 46358, 46357,******

43238, 37612, 37081, 16806, 10358, 10359, 45133, 12026, 1102, 2524, 27614, 40294, 22363, 36551, 39216, 44869, 44417, 83, 9053, 34291, 36164, 44604, 43011, 3947, 40229, 24766, 45928, 17052, 7127, 36014, 26221, 42859, 11625, 41888, 43422, 39107, 8541, 28334, 14029, 18349, 45863, 23952, 13265, 34178, 31702, 39484, 15950, 1751, 34872, 16433, 6158, 19497, 29243, 22210, 36797, 49013, 32577, 10834, 6519, 25058, 24851, 25368, 16629, 40126, 41667, 20765, 40071, 44936, 13214, 39879, 45958, 6756, 39930, 31882, 19094, 45189, 2768, 11949, 21341, 4343, 16897, 6378, 27852, 25791, 28937.

25 Lei Seria A. Nrii 30494, 26277, 470, 47073, 45154, 7863, 45712, 18597, 18598, 26646, 29419, 28686, 41218, 40475, 43026, 31792, 15026, 20585, 23351, 36548, 22881, 33215, 20777, 39638, 14055, 12242, 26565, 2490, 8271, 23557, 49502, 36788, 44480, 15822, 14493, 47143, 47145, 45988, 49298, 24264, 43196, 38028, 21836, 47144, 2909, 29676, 46319, 20653, 28567, 31857, 7113, 8166, 9725, 34123, 41090, 22673, 29542, 29027, 26506, 5989, 37925, 5728, 27686, 40877, 29451, 40366, 7237, 25307, 48060, 2587, 46008, 37497, 31861, 40629, 32330, 39830, 37015, 10054, 14137, 19186, 15270, 39642, 21713, 40636, 3894, 29687, 18497, 13508, 11516, 11517, 16327, 24915, 19797, 43978, 18636, 37668, 10654, 1705, 3197, 8649, 20072, 82982, 435, 434, 39401, 47334, 3011, 18466, 16445, 31284, 31195, 12558, 49029, 10028, 36204, 49960, 32488, 24172, 35807, 21792, 10332, 2825, 18339, 19009, 47339, 37246, 26428, 7524, 35924, 32261, 24069, 29549, 44988, 19585, 26551, 38286, 26048, 47724, 4929, 22478, 36759, 39441, 16106, 23129, 2744, 46647, 42380, 21049, 37381, 2882, 11944, 2132, 28307, 39596, 22960, 13520, 346, 7123, 22490, 42326, 22600, 6630, 6158, 34571, 8456, 37354, 35696, 14889, 43358, 16193, 733, 44813, 42878, 17998, 21972, 17369, 18655, 46491, 11237, 35457, 362, 38137, 13058, 49992, 32759, 40267, 45864, 25954, 2155, 20657, 49238, 5973, 18306, 15251. **Seria B. Nrii** 29065, 69654, 2268, 512, 38309, 4595, 33591, 26526, 12302, 34508, 28422, 4044, 13628, 6728, 21821, 5657, 7091, 28386, 4523, 27416, 23436, 49910, 1900, 15753, 44620, 29695, 35265, 46694, 5265, 9189, 14427, 29371, 46326, 8485, 176, 46214, 44926, 48028, 4491, 29048, 12464, 48378, 28675, 11675, 38061, 44067, 40422, 33706, 20504, 36994, 25891, 21798, 31645, 41296, 48972, 46387, 38166, 21511, 11556, 12296, 47884, 7519, 3772, 39810, 16229, 16351, 1448, 43084, 41284, 8584, 34660, 3102, 13994, 14931, 25006, 49340, 47057, 24529, 2873, 29049, 49349, 8585, 29863, 738, 1001, 48313, 19023, 19022, 279, 23167, 33597, 20889, 30964, 35165, 29966, 36015, 11399, 44314, 43809, 25023, 7783, 36873, 7485, 38875, 2368, 40135, 45439, 40242, 24466, 3943, 24232, 47998, 40824, 912, 40468, 3394, 36934, 49511, 40243, 14178, 40905, 4215, 32061, 29121, 8544, 48728, 48471, 46681, 49851, 5825, 44679, 10714, 33497, 4442, 44116, 4714, 9630, 41098, 8915, 26448, 49902, 17445, 16811, 36727, 31799, 48587, 35105, 40207, 49718, 18637, 48790, 8399, 4956, 12652, 35458, 17968, 1145, 39030, 6473, 25379, 25158, 2076, 48413, 15229, 30008, 31614, 28423, 11806, 47078, 48168, 32213, 1735, 18460, 7351, 28984, 48140, 5134, 846, 7024, 1646, 43516. **Seria C. Nrii** 47096, 7557, 41432, 13017, 4698, 43201, 26238, 37561, 20602, 32924, 35913, 45999, 552, 21423, 744, 27197, 45415, 19342, 46343, 37038, 24790, 26148, 40009, 47346, 20729, 5390, 33704, 25670, 21188, 13009, 9007, 43116, 35438, 5567, 27087, 30640, 19185, 35348, 6978, 5215, 19195, 19019, 11743, 13133, 26009, 10664.

23810, 49435, 2222, 24200, 4009, 4007, 46530, 37371, 13196, 47547, 4008, 31351,
9105, 11127, 49723, 14326, 10139, 41169, 45605, 49119, 8664, 48988, 29171,
17504, 18479, 6991, 16213, 47611, 361, 35289, 32651, 5683, 46936, 7626, 16898,
9724, 37066, 27296, 15904, 17417, 9181, 8053, 13072, 15696, 10380, 22123, 3257,
20317, 12130, 24779, 9696, 26227, 1545, 29465, 17734, 7327, 31838, 24691,
35754, 38615, 23628, 1093, 13273, 10219, 42129, 35671, 6079, 10711, 32976,
12141, 9876, 38531, 32299, 40924, 21468, 23246, 19159, 26663, 9068, 8591, 8642,
48372, 24828, 18986, 18302, 4831, 1887, 41651, 43024, 9064, 38567, 30186,
46334, 12858, 8531, 39768, 42321, 7738, 25131, 40883, 12341, 44458, 22609,
28467, 22553, 48925, 10925, 13252, 15245, 13321, 13159, 23670, 43791, 21574,
25883, 18105, 12641, 4816, 10206, 9908, 4418, 40244, 44858, 326, 31945, 47592, 26848,
5832, 45954, 23554, 26948. **Seria D. Nrii** 24993, 22635, 23146, 3882, 46784,
35451, 10079, 36609, 30077, 49890, 26142, 1695, 42686, 22321, 33532, 43386,
16187, 40197, 17030, 3781, 2351, 4586, 7236, 26276, 28901, 35536, 16107, 42692,
29128, 4283, 12479, 20498, 41237, 10197, 10764, 16541, 37311, 889, 31047,
17734, 13382, 36763, 40668, 16096, 43867, 4876, 24868, 49641, 45620, 20056,
42747, 49635, 39761, 22085, 16759, 16744, 49726, 17334, 17685, 21863, 21243,
45329, 1752, 31758, 18597, 19503, 11409, 39051, 40717, 28384, 47626, 14879,
46610, 17391, 47407, 38180, 16949, 15111, 21808, 26272, 25534, 16426, 517,
5422, 24753, 15151, 38336, 4323, 37564, 4873, 15169, 27667, 34224, 35853, 3073,
5267, 37780, 39014, 9781, 36686, 4759, 21546, 46140, 31042, 9810, 36612, 24860,
47299, 36004, 47479, 17154, 43008, 48788, 47195, 49530, 47757, 174, 33435,
28567, 38349, 26811, 28264, 48167, 2795, 47285, 18332, 45200, 47812, 6324,
12028, 49271, 42968, 10562, 44632, 42125, 19151, 22139, 48882, 48881, 41305,
41306, 25993, 15992, 25991, 22984, 30894, 19630, 18247, 3083, 14635, 17770,
40104, 25608, 25984, 31806, 19811, 34879, 41513, 31797, 27793, 18335, 16449,
40565, 17192, 36256, 3476, 29838, 18509, 47947, 7494, 48313, 35060, 25972,
35799, 45756, 44756, 44668, 30944, 49166, 1170, 7480, 14042, 40832, 43318,
8955, 12057, 45523, 37129, 39583, 18136, 39124, 40515, 33506, 23577, 38760,
22831. **Seria E. Nrii** 18268, 24348, 27859, 44618, 24930, 37731, 40574, 21959,
18643, 45176, 37699, 37698, 43208, 21715, 47183, 48742, 35423, 16141, 49862,
39293, 31892, 42600, 5869, 40572, 21968, 44188, 7954, 313, 13348, 36094,
49475, 30435, 409, 1800, 30745, 5964, 22596, 36944, 35860, 21451, 21452,
32720, 18841, 10053, 35583, 21356, 29308, 31806, 30376, 38108, 16306, 12371,
360, 30282, 38471, 37749, 18770, 13780, 12210, 160, 44739, 1947, 39462, 26003,
19888, 6655, 42494, 22661, 44142, 317, 11822, 35241, 17068, 23183, 39578,
47571, 976, 35775, 18060, 3838, 6600, 40452, 47884, 17818, 30096, 46982, 30854,
47361, 23814, 32949, 2911, 9723, 44334, 46757, 22519, 9363, 38555, 37461,
46514, 46384, 23708, 49418, 39812, 38361, 7561, 7553, 49499, 44437, 28090,
34490, 17567, 35008, 13797, 16736, 24906, 24792, 41968, 13966, 15185, 33711,
17948, 36610, 28815, 19281, 31817, 13493, 29217, 21213, 22675, 6183, 17160,
17159, 17158, 1967, 43267, 576, 21379, 11211, 43073, 26007, 21218, 24783,
23366, 39803, 30055, 11311, 13758, 1386, 10166, 31150, 34517, 49824, 33834,
12288, 25104, 20435, 22627, 37387, 32635, 2031, 25285, 15403, 4771, 36331,
28593, 30246, 31371, 25001, 39577, 35116, 18895, 37601, 47134, 47133, 10111,
32227, 47809, 12209, 30483, 42803, 26930- 23480, 41965, 43645, 31444, 40235.
Seria F. Nrii 42381, 14138, 6930, 1109, 43508, 36425, 34732, 5590, 3476.

45668, 29339, 1140, 16107, 26353, 8248, 20264, 25775, 27419, 44260, 11099,
35133, 12857, 41699, 8966, 44538, 2187, 11301, 28354, 25812, 36651, 24926,
48175, 2290, 24656, 43562, 8840, 49060, 8774, 13319, 15016, 31360, 14411,
13605, 2248, 12179, 43939, 4377. 37087, 12350, 29780, 49585, 19748. 30303,
8348, 47583, 41778, 28980. 12447, 46720, 26893, 28398, 39375. 27173, 23538,
15319, 47961, 26159, 34103, 49286, 18185, 23266, 34546, 34460, 17509, 2951,
30983, 48813, 8643, 5633, 19108, 21705, 19162, 10241, 36301, 12828, 34528,
27115, 15892, 29024, 33298, 49171, 33874, 36007, 47037, 41551, 34412, 47114,
5509, 21994, 14538, 4091, 9263, 24142, 28322, 17692, 46188, 11464, 23596, 5644,
45331, 36236, 21063, 29904, 44906, 13086, 16182, 16181, 28742, 24865, 1696,
21822, 20309, 46880, 4840, 37612, 41480, 35661, 36012, 28978, 15461, 47551,
42074, 10975, 18102, 39324, 40765, 11300, 30451, 8159, 47573, 22876, 14611.
14610, 1105, 44276, 18211, 14125, 1104, 26322, 31338, 37343, 21238, 7286,
4341, 29695. 12946, 23768, 30841, 34310, 40390, 3251, 29718, 43710, 28170,
10818, 6759, 11237, 4041, 41780, 5107, 31771. **Seria G. Nrii** 15070, 19386,
16343, 11450, 36435, 25728, 9762, 7781, 22692, 2765, 2838, 14383, 13997,
14863, 16166, 19068, 2901, 26019, 20795, 30172, 14572, 13490, 16707, 21916,
48089, 16453, 36401, 38838, 40099, 5432, 39722, 14369, 314, 26845, 28143,
22832, 26613, 30678, 10767, 29084, 40962, 10078, 18017, 24222, 10106, 11192,
5446, 18580, 41047, 11393, 15490, 16529, 29921, 41051, 31100, 38432, 36668,
20837, 37331, 47647, 37983, 16112, 5038, 37270, 34223, 42195, 18612, 2263,
27902, 30688, 2449, 33201, 44669, 5900, 12557, 45029, 48765, 21024, 15265,
8906, 38276, 24775, 38841, 35580, 26917, 47566, 33712, 10785, 29066, 30208,
12700, 9096, 4312, 3194, 14652, 9240, 19254, 9133, 33676, 18264, 19253, 13630,
29160, 766, 48118, 20675, 30343, 9454, 31367, 8137, 11937, 43828 37298
15381, 19255, 3921, 18916, 16051, 34669, 25588. 34525, 23670, 13716, 22033,
35113, 43518, 48210, 45037, 15286, 15285, 12050, 22810, 9377, 16318, 27761, 42044,
49796, 34742, 282, 4200, 44295, 15960, 6755, 28554, 37304, 23903, 473, 46391,
31900, 21692, 21900, 18314, 36845, 27627, 1980, 82, 49943, 13134, 6840, 3165,
4155, 49582, 49583, 49581, 49580, 22611, 33304. 27616, 17568, 8671, 30750,
34372, 46106, 18119, 28630, 34857, 13842, 7649, 11902, 36153. 1420, 13759,
12869, 6172, 49881, 5888, 43391, 42469, 9571, 33262, 8110, 44204, 17057,
10845, 30987, 38924, 12272, 2964, 29582, 14040, 3787, 37319, 27352, 38063.
10558, 10294, 41662, 10428, 47794, 19412. **Seria H. Nrii** 16199, 10462, 30419,
33850, 45438, 18974, 37770, 28772, 33743, 10950, 35651, 25000, 44600, 579,
42176, 12679, 34901, 44560, 45127, 45699, 3799, 22423, 25122, 18742, 44796,
41928, 6114, 4143, 20937, 18940, 27363, 19108, 26626, 32417, 41357, 39421,
39420, 39924, 2651, 47654, 28730, 36938, 23221, 32545, 39459, 29442, 14371,
27376, 26742, 13156, 34804, 11102, 48502, 39959, 1620, 15517, 40868, 33327,
1159, 45606, 31184, 37492, 11371, 8891, 25322, 7163, 40520, 35600, 5112, 30732,
30980, 31476, 13689, 45544, 47647, 32302, 19101, 19606, 5605, 32301, 28796,
23743, 36813, 17204, 27878, 32300, 26931, 17610, 25071, 19899, 31079, 15965,
19864, 6847, 37787, 28695, 11086, 18350, 40500, 24908, 19882, 1515, 17842,
14188, 32671, 26868, 29850, 26899, 6617, 27171, 4180, 34360, 212, 20665, 2658,
16868, 49453, 20021, 20022, 2232, 36083, 45408, 43636, 16283, 24282, 41561,
23846, 37013, 32947, 36279, 41461, 12720, 42212, 6054, 26865, 14606, 38952,
29045, 1558, 10946, 23444, 29266, 1914, 32394, 28093, 6121, 5069, 690, 9437,

38224, 12346, 15169, 11748, 13455, 12598, 9661, 11175, 41725, 9245, 10235,
46889, 24741, 8831, 11535, 17697, 1180, 39358, 35613, 39660, 25198, 46726.
Seria I. Nrii 24232, 38787, 4944, 30831, 6348, 11025, 39159, 47833, 18289,
39160, 11342, 47907, 24401, 18265, 32054, 12567, 24825, 10470, 48518, 18967,
47491, 14147, 22021, 24029, 31780, 37075, 31496, 23124, 7001, 29013, 12469,
48111, 39753, 26585, 1425, 39948, 17896, 16833, 2768, 46520, 17361, 45366,
37559, 48770, 46239, 27375, 3040, 32286, 47782, 22489, 33273, 48442, 29595,
14280, 28029, 38367, 13849, 7623, 13577, 14488, 39306, 26514, 29875, 24642
3119, 47713, 17863, 27868, 19094, 41245, 10437, 17413, 19229, 31863, 42064,
20681, 36499, 37032, 7945, 4078, 25823, 20150, 22065, 22174, 25011, 29038,
20418, 37378, 2269, 26454, 45375, 14097, 34601, 48839, 31071, 7992, 47421,
20387, 8204, 28119, 36729, 43050, 24310, 47944, 30938, 12960, 4499, 45216,
6409, 37865, 48835, 14417, 1015, 11088, 14888, 16104, 22399, 10973, 8389,
9710, 6516, 5773, 46404, 5219, 6306, 10853, 8142, 48277, 38449, 3368, 1872,
12871, 41881, 17757, 5436, 10819, 49031, 22240, 42087, 2036, 47685, 12802,
39800, 35859, 12903, 29619, 30888, 35548, 45213, 5128, 907, 819, 41965, 45604,
38435, 13316, 10663, 35053, 46721, 39562, 8673, 23697, 8191, 4906, 3917, 905,
882, 47153, 19475, 27258. **Seria L. Nrii** 2969, 38061, 5150, 25013, 20411, 29206,
14718, 32840, 33582, 39680, 23734, 23149, 16387, 19915, 11055, 26840, 31480,
302, 48452, 399, 49355, 40382, 6535, 33942, 5580, 41969, 45238, 30516, 25547,
15355, 21518, 20457, 47217, 27704, 26818, 25991, 47122, 6638, 48970, 7200,
7854, 14898, 28117, 29353, 41221, 16472, 19189, 25386, 47368, 49134, 33637,
9353, 13131, 20959, 18698, 19022, 40634, 45134, 45133, 13140, 17626, 15665,
45358, 20015, 44058, 13077, 16425, 33815, 15707, 18942, 29849, 39994, 37140,
16047, 25477. 19324, 41981, 11731, 22029, 41065, 45673, 20940, 13861, 27965,
2614, 14380, 14208, 24407, 45736, 12629, 41075, 12557, 20324, 33791, 46105,
10620, 4434, 14645, 482, 9920, 38593, 19266, 4627, 42838, 39408, 26364, 11084,
28910, 16429, 4903, 23977, 44088, 29141, 9059, 11179, 23650, 24705, 23370,
24010, 25872, 1042, 18838, 18837, 8096, 30672, 25994, 19959, 57739, 22768,
9787, 3876, 16121, 23852, 10729, 33925, 26842, 22429, 26834, 7498, 31397,
31396, 8543, 8542, 8541, 8540, 47423, 26760, 26069, 26693, 47121, 21435,
38856, 40090, 16587, 41061, 47337, 8215, 43296, 25823, 694, 24196, 8403, 4776,
44440, 41212, 25565, 17041, 47770, 18877, 40708, 48840, 32388, 1403, 3408,
1566, 35762, 832, 23935, 32497, 27719, 38365, 45748, 25445, 763, 40355. **Seria**
M. Nrii 13071, 19596, 45015, 40744, 36161, 43434, 13604, 3880, 12946, 39877,
42032, 31939, 14112, 28544, 20845, 40411, 41321, 20511, 4101, 11048, 50,
49802, 18025, 35024, 19217, 39409, 12247, 26325, 46296, 23141, 13589, 3585,
9916, 43489, 45374, 37819, 5248, 42964, 33007, 32884, 37395, 1252, 15661,
18057, 12562, 34007, 42025, 36114, 23101, 14729, 13483, 43895, 9056, 4778,
4642, 44646, 41884, 8789, 33832, 13972, 20689, 1809, 39482, 37886, 8903, 26097,
37389, 95, 3400, 3351, 33689, 2390, 8227, 23918, 40464, 8083, 41509, 4232,
14554, 41416, 29174, 48601, 41722, 9321, 41182, 16226, 4998, 30213, 31944,
33731, 45638, 46804, 47189, 10309, 36751, 11150, 16982, 12583, 7495, 32967,
21851, 8236, 15116, 2191, 3846, 41978, 15662, 44677, 24'02, 18469, 45907,
48327, 46404, 10167, 31110, 7274, 48110, 38034, 1773, 4887, 2383, 23879, 18681,
45605, 44279, 20743, 37849, 39004, 32853, 21525, 33785, 33784, 34, 20142, 37392,
49098, 2745, 18604, 46596, 16987, 22725, 45670, 15743, 45249, 22396, 49160,

(Va urmă.)